

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Veřejné užívání lesa a krajiny

Aneta Breichová

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra správního práva

Studijní program: Právo a právní věda
Obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Veřejné užívání lesa

Aneta Breichová

Vedoucí práce: JUDr. Jana Kotounová, Ph.D.
Katedra správního práva
Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni
Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Aneta BREICHOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0030P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Veřejné užívání lesa a krajiny**
Zadávající katedra: **Katedra správního práva**

Zásady pro vypracování

1. Veřejné užívání jako správní institut
2. Obecné užívání
3. Zvláštní užívání
4. Předmět a ochrana veřejného užívání
5. Veřejné užívání lesa
6. Veřejné užívání krajiny

Rozsah diplomové práce: **50**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- DVOŘÁK, Petr. Lesní zákon, 2. vydání – Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN: 978-80-7676-526-9.
- STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-229-0.
- HUSSEINI, F., a kol.: Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2021, 1451 s. ISBN 978-80-7400-812-2.
- JANČÁŘOVÁ, Ilona. Právo životního prostředí: obecná část. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8366-0.
- JANČÁŘOVÁ, Ilona. Právo životního prostředí: zvláštní část. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6.
- KOPECKÝ, Martin. Správní právo: obecná část. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.
- MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání a jeho předmět. Praha: Wolters Kluwer, 2022. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-855-1.
- HUNEŠ, Karel a Veronika TOMOSZKOVÁ. Veřejné užívání přírodních statků. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-898-6.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jana Kotounová, Ph.D.**
Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: **27. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Veřejné užívání lesa a krajiny vypracovala sama a veškeré použité zdroje a literaturu uvedla v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni, dne 30. března 2024

.....

Aneta Breichová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Janě Kotounové, Ph.D. za to, že ve mně vzbudila zájem o institut veřejného užívání a nasměrovala mě tím k zvolení tématu této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat za její odborné vedení, vstřícný přístup, zajímavé podněty a za veškerou pomoc, rady a připomínky, které mi jakožto vedoucí práce při jejím zpracování poskytla. Současně bych ráda poděkovala i všem svým blízkým, zejména pak svým rodičům, za veškerou podporu, kterou mi během studia poskytli.

Obsah

Úvod	1
1. Veřejné užívání jako správní institut	4
1.1. Veřejné užívání jako subjektivní právo	7
1.2. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva	13
2. Druhy veřejného užívání	18
2.1. Obecné užívání	18
2.2. Zvláštní užívání	20
3. Předmět a ochrana veřejného užívání	22
4. Veřejné užívání lesa	26
4.1. Lesy, jejich funkce a kategorizace	30
4.2. Ochrana lesa při veřejném užívání.....	34
4.2.1. Zákaz některých činností v lesích	37
4.2.2. Dozor nad obecným užíváním lesa	46
4.3. Odpovědnost za škodu a nemajetkovou újmu při obecném užívání lesa	50
4.4. Přestupky v rámci obecného užívání lesa	55
4.5. Zvláštní užívání lesa	56
4.6. Plánovaná novela lesního zákona	61
5. Veřejné užívání krajiny	65
5.1. Krajina jako předmět právní úpravy	68
5.2. Právní omezení volného přístupu do krajiny	69
5.3. Odpovědnost za škodu a nemajetkovou újmu při veřejném užívání krajiny	71
5.4. Přestupky v rámci veřejného užívání krajiny	74
5.5. Zvláštní užívání krajiny	75
Závěr	77
Resumé	81

Seznam použitých zkratk	82
Seznam použité literatury	84
<i>Literatura knižní</i>	84
<i>Odborné články</i>	86
<i>Právní předpisy</i>	87
<i>Judikatura</i>	88
<i>Další zdroje</i>	89

ÚVOD

Optikou dnešní doby si lze už velmi těžko představit život bez vstupování do veřejnoprávních užívacích vztahů. Veřejné užívání jakožto tradiční správní institut zasahuje do každodenního života téměř každého z nás, ač si této skutečnosti často nejsme plně vědomi. Naprosto běžnou volnočasovou aktivitou je procházka v přírodě, sběr hub či posezení na předzahrádce oblíbeného restauračního zařízení. Všechny tyto aktivity by nebylo možné řádně realizovat bez jejich zařazení pod pojem veřejné užívání a pozitivněprávního vymezení pravidel jejich uskutečňování.

Vzhledem k tomu, že veřejné užívání pojímá značně rozsáhlou oblast právních vztahů, je žádoucí se zabývat pouze vybraným okruhem těchto vztahů. Autorka této práce si proto zvolila rozbor veřejného užívání lesa a krajiny jakožto důležitých součástí přírodního bohatství, které mají zásadní vliv na kvalitu života a rozvoj rekreačních aktivit v přírodě. Aktuálnost vybraného tématu navíc značně umocňuje motivaci ke zpracování této práce. Hlubší vhled do souvislostí veřejného užívání vybraných přírodních statků a jejich právního režimu je nepopíratelně důležitý pro orientaci v současném právním prostředí. O tom, že je potřeba tomuto tématu věnovat náležitou pozornost, mimo jiné svědčí i fakt, že je problematika obecného užívání lesů předmětem vládních strategií v oblasti lesnické politiky (viz Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035). Zlepšování prostupnosti krajiny a její využitelnosti pro rekreaci je poté předmětem a cílem strategií některých měst na našem území (viz například Strategie adaptace hlavního města Prahy na změnu klimatu z roku 2020).

Hlavním cílem této diplomové práce je popsat, kriticky analyzovat a zhodnotit vybraná relevantní specifika veřejného užívání lesů a krajiny s přihlédnutím k obecným aspektům veřejného užívání, a poskytnout tak relativně ucelený a komplexní vhled do rozebírané problematiky. Tato práce by tak měla vykreslit charakter veřejného užívání jako správního institutu a odpovídat na řadu otázek, které v souvislosti s veřejným užíváním lesa a krajiny vznikají a jsou s ním neoddělitelně spjaty.

Vzhledem k povaze zvoleného tématu této diplomové práce bude pro potřeby jejího zpracování užita zejména metoda deskriptivní a metoda analytická. Pro potřeby porovnání obou institutů veřejného užívání lesa a veřejného užívání krajiny bude v omezené míře použita též metoda komparativní.

Z hlediska struktury bude práce rozdělena do pěti hlavních kapitol a dále rozvětvena do různého počtu podkapitol v závislosti na rozsahu pojetí tématu každé z nich. První část práce se bude věnovat obecné charakteristice veřejného užívání. Východiska této první části budou podstatná pro správné pochopení druhé části práce a úvah v ní předestřených. Druhá část práce se bude věnovat problematice veřejného užívání vybraných přírodních statků, jimiž jsou les a krajina, a vykreslení jejich hlavních rysů a rozboru jejich právního režimu.

První kapitola této práce se zaměří na popis veřejného užívání jako správního institutu. Představí jeho hlavní znaky, podstatné atributy a vyloží teoretické definice. Pojednáno tak bude například o povaze veřejného užívání, smyslu veřejného užívání, účelu a subjektech veřejného užívání či o jeho obsahu a postavení v systému práva. Ve dvou podkapitolách poté dojde k výkladu východisek podstatných z hlediska různých náhledů na veřejné užívání, kdy je potřeba veřejné užívání vnímat jako omezení vlastnického práva, a zároveň se zabývat úvahami nad pojetím veřejného užívání jako subjektivního práva.

Druhá kapitola představí dva základní druhy veřejného užívání, kterými jsou užívání obecné a užívání zvláštní. Bude poukázáno na rozdíly těchto dvou druhů veřejného užívání, vysvětlena jejich specifika a stručně popsána jejich realizace, vznik a další relevantní znaky.

Třetí kapitola se bude zabývat problematikou vymezení předmětu veřejného užívání a jeho ochranou. Vyloženo tak bude důležité pojmosloví související s charakteristikou předmětu veřejného užívání a zmíněna vlastnická sféra předmětů veřejného užívání. Chybět nebude ani popis toho, co se může stát předmětem veřejného užívání.

Ve čtvrté kapitole již opustíme obecnou část práce a přesuneme se k rozboru veřejného užívání lesa. V této kapitole bude představena platná

právní úprava veřejného užívání lesů a posouzeny některé její nedostatky. Budou vyloženy vybrané relevantní instituty a základní pojmy, jež souvisí s lesy a jejich užíváním. Zahrnuty budou také poznatky ohledně omezení veřejného užívání lesa a rozvinuty další dílčí témata související s danou problematikou. Jednotlivé podkapitoly se budou blíže věnovat ochraně lesa při veřejném užívání, odpovědnosti za škodu a nemajetkovou újmu podle lesního zákona, přestupkům při obecném užívání lesa a úvahám o existenci zvláštního užívání lesa. V krátkosti budou představeny i plánované změny v právní úpravě lesního zákona.

Pátá kapitola naváže popisem a charakteristikou veřejného užívání krajiny. Vzhledem k tomu, že se právní režimy veřejného užívání lesa a krajiny v mnohém prolínají, bude poukázáno na některé společné znaky. Vyložena však budou i určitá specifika institutu veřejného užívání krajiny. Stejně jako tomu bylo u předchozí kapitoly, také tato kapitola se dále člení na podkapitoly zabývající se odpovědností za škodu a nemajetkovou újmu, přestupky při veřejném užívání krajiny a úvahami o existenci zvláštního užívání krajiny. Zmíněna budou také právní omezení volného přístupu do krajiny.

Vzhledem k povaze tématu bude důležitým pramenem zejména komentářová literatura k platné právní úpravě v oblasti lesního práva a práva ochrany přírody a krajiny. Zahrnuty budou také odborné monografie a články pojednávající o veřejném užívání a jeho jednotlivých aspektech. Důležité poznatky budou ovšem čerpány i z právnických učebnic správního práva a práva životního prostředí. Práce by měla též reflektovat významné závěry plynoucí z judikatury soudů, jež ozřejmují výklad a vysvětlují podstatné souvislosti.

1. VEŘEJNÉ UŽÍVÁNÍ JAKO SPRÁVNÍ INSTITUT

Veřejné užívání je v současné evropské kontinentální kultuře již tradičním institutem spojovaným s veřejným právem, zejména pak s obecným správním právem. Nelze ovšem opominout, že veřejné užívání obsahuje i určité soukromoprávní prvky, jež dotvářejí jeho charakter, proto neodlučitelně souvisí i s právem soukromým.¹ Nejčastěji se v souvislosti s veřejným užíváním setkáváme se střety, popřípadě prolínáním jedné oblasti zvláštní části správního práva, kterou může být například lesní právo, vodní právo či jiné, a věcných práv dle občanského zákoníku, především vlastnického práva, služebností a dalších.²

Obecně lze veřejné užívání definovat jako užívání všeobecně přístupných materiálních statků, respektive veřejných věcí, v souladu s jejich účelovým určením, a to předem neomezeným okruhem uživatelů.³ Je vhodné zmínit, že užívání veřejných věcí není vyhrazeno pouze pro veřejnost jako takovou, užívat veřejné věci může i samotná veřejná správa,⁴ která tak činí primárně za účelem plnění svých cílů a úkolů.⁵

Veřejné užívání nemá jednotnou právní úpravu. V žádném právním předpisu, který tento institut upravuje, nenalezneme zcela komplexní úpravu ani definici. Charakter jednotlivých prvků veřejného užívání dotváří mnohdy judikatura a právní věda na základě existující právní úpravy.⁶ Obsah, předmět, subjekty a další atributy veřejného užívání specifikují pro své potřeby jednotlivé zákony, které institut veřejného užívání zakládají a regulují.⁷

---

¹ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 1; KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023, s. 226.

² HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika. *Veřejné užívání přírodních statků*. V Praze: C.H. Beck, 2022, s. 42.

³ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2016, s. 219-220.

⁴ Může se jednat například o objekty významné pro obranu státu ve smyslu § 29 ZajObr.

⁵ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 227.

⁶ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 42.

⁷ MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako subjektivní právo. *Správní právo*, roč. XLVIII (2015), č. 4-5, s. 201.

Za předmět veřejného užívání je v závislosti na jeho pojetí možné označit materiální statek či veřejnou věc. Tato problematika bude podrobněji rozvinuta v samostatné kapitole a následujícím textu této práce.

Smysl veřejného užívání tkví v poskytování užítku.⁸ S tím pak úzce souvisí i obsah veřejného užívání, který je zpravidla určován normami veřejného práva. Veřejnoprávní užívací vztahy mají tedy na rozdíl od soukromoprávních užívacích vztahů svůj základ ve veřejnoprávních normách zakotvených v normativních právních a správních aktech, nikoliv v právním jednání mezi vlastníkem věci a jejím uživatelem. V konkrétních případech může ovšem být zjištění obsahu veřejného užívání značně obtížné, podle J. Staši dokonce obsah veřejného užívání nemusí být právní normou specifikován. Pokud k takové situaci dojde, je podle J. Staši potřeba přihlížet k tomu, že musí jít o takové užívání, které je obvyklé vzhledem k účelovému určení danému povahou určitého materiálního statku a přiměřené faktickému stavu užívaného materiálního statku.⁹ Obsah veřejného užívání může sloužit i pro potřeby rozlišení mezi jednotlivými druhy veřejného užívání. Každý druh veřejného užívání se totiž vyznačuje rozdílnými obsahovými specifiky.¹⁰

Způsob veřejného užívání se zpravidla odvíjí od účelu a povahy konkrétního předmětu veřejného užívání. Způsob užívání může vyplývat přímo ze zákona, jako příklad lze uvést úpravu obecného užívání lesa v lesním zákoně, nebo vychází ze samotného charakteru daného předmětu veřejného užívání.¹¹

Veřejné užívání se jako správní institut řídí jasnými pravidly, jež mimo jiné vytyčují i určité nutné meze veřejného užívání. Účel takových mezí pak může spočívat například v zachování podstaty veřejné věci či

---

⁸ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 219.

⁹ Tamtéž, s. 220-221.

¹⁰ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 93.

¹¹ HUBKOVÁ, Pavlína. § 490 [Veřejný statek]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír, BAJER, Jan, BALARIN, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 542-544.

v nevylučování jiných osob z jejího užívání. Omezení veřejného užívání může mít dočasný, ale i trvalý charakter. Přípustné hranice veřejného užívání zakotvují zpravidla normy obsažené v jednotlivých zákonech. Jako příklad lze uvést povinnost uživatele lesa jej nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců.¹² Omezení však mohou vyplývat i z podzákoných právních předpisů, správních aktů či opatření obecné povahy.¹³ K omezení nebo vyloučení veřejného užívání může dojít ve vztahu ke konkrétnímu uživateli nebo i vymezené skupině uživatelů. Setkat se ale můžeme i s tím, že je veřejné užívání omezeno nebo vyloučeno obecně pro všechny.¹⁴

Veřejné užívání je charakterizováno také svým účelem a subjekty. Účel veřejného užívání spočívá v zajištění relativně rovného přístupu k určitým veřejným věcem, respektive materiálním statkům, kterými mohou být například právě lesy a krajina, a umožnit tak jejich užívání. Jako subjekt veřejného užívání figuruje neurčitý, lépe řečeno relativně neurčitý, okruh uživatelů v závislosti na vybraném druhu veřejného užívání.¹⁵ Ačkoli mají jednotliví uživatelé co do práva na veřejné užívání rovnocenné postavení, fakticky může docházet k tomu, že užívání některou osobou či skupinou osob v určitém momentu snižuje anebo omezuje možnost dalších osob užívat daný předmět veřejného užívání. Některé veřejné statky totiž nejsou ze své podstaty schopny v konkrétní okamžik pojmout neomezený počet uživatelů. Jako příklad může sloužit situace, kdy dojde k zaplnění vodního koryta vodáky, nebo moment, kdy vrchol hory obsadí příliš velký počet turistů.¹⁶ To může následně ovlivnit schopnost veřejného statku být užíván, a naplňovat tak svůj účel.¹⁷

---

¹² § 19 odst. 1 lesního zákona.

¹³ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 220.

¹⁴ Tamtéž, s. 220-221.

¹⁵ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 2-3.

¹⁶ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 43.

¹⁷ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 219-220.

Ve starší literatuře je pojednáváno též o tzv. adjacentech. Tyto osoby se vyznačují tím, že bezprostředně sousedí s veřejně užívaným statkem a mají zvláštní zájem na existenci veřejného užívání. To se projevuje mimo jiné v míře intenzity sepětí těchto osob s veřejným užíváním daného statku. Typicky se jich může dotýkat omezení či zánik možnosti užívat veřejný statek, proto přichází do úvahy jejich zapojení do příslušných správních procesů.¹⁸

Veřejné užívání má díky svému charakteru velmi blízko k věcným břemenům, jelikož dopady veřejného užívání jsou pro vlastníka předmětu veřejného užívání srovnatelné s dopady věcných břemen váznoucích na pozemku. Lze ho tedy vnímat i jako jakési zákonné či veřejnoprávní věcné břemeno.¹⁹ Nejvýraznější společný prvek představuje povinnost vlastníka věci zatížené veřejným užíváním nebo věcným břemenem strpět užívání věci jinou osobou, případně více osobami. Mezi veřejným užíváním a věcnými břemeny však nalezneme i řadu rozdílů. Ačkoli věcná břemena i veřejné užívání působí v zásadě *erga omnes*, v případě věcných břemen vzniká právo věc užívat konkrétně určené osobě či skupině osob. U veřejného užívání je okruh uživatelů běžně v zásadě neomezený. Jak již bylo zmíněno výše, veřejné užívání zakládá právní předpis či správní akt, nikoli soukromoprávní smlouva jako je tomu u věcných břemen.²⁰ Faktem ovšem zůstává, že veřejné užívání v principu omezuje vlastníka dané věci v možnosti s ní libovolně nakládat a vyloučit z jejího užívání třetí osoby.²¹

1.1. Veřejné užívání jako subjektivní právo

Jistou míru pozornosti je nepochybně potřeba věnovat i úvahám o povaze veřejného užívání v souvislosti s otázkou, zda může být veřejné užívání považováno za subjektivní právo jednotlivce. V návaznosti na to

---

¹⁸ JANOVSKEÝ, Jaroslav. Obecné užívání. In: HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František a LAŠTOVKA, Karel (ed.). *Slovník veřejného práva československého*. Svazek II, I až O. Brno: Polygrafia, 1932, s. 993-994; KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 228.

¹⁹ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 43; MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 3.

²⁰ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 44.

²¹ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 6.

pak vyvstává další otázka, zda by se jednalo o subjektivní právo veřejné či soukromé.

Na úvod je vhodné zmínit, jak na pojem subjektivní právo pohlíží právní teorie. Subjektivní právo představuje zjednodušeně oprávnění daného subjektu chovat se určitým způsobem.²² Obvykle jsou vymezovány tři základní složky subjektivního práva – první složkou je právo chovat se určitým způsobem v mezích zákona, druhou pak právo požadovat odpovídající chování od jiného, poslední složku je simplifikovaně možno chápat jako právo požadovat právní ochranu.²³

Jak uvádí M. Kopecký, v právní doktríně stále převažuje názor, že neexistuje subjektivní právo na obecné užívání veřejné věci. Není totiž pochyb o tom, že možnost obecného užívání má svůj základ v objektivním právu a reflektuje ho. Je však potřeba dodat, že dle M. Kopeckého lze v souvislosti s ochranou před nezákonným omezením nebo vyloučením možnosti veřejného užívání dovést subjektivní právo na ochranu.²⁴ Podobné úvahy se objevovaly již v minulosti, kdy se i v naší předválečné teorii správního práva stal převažujícím názor, že nikdo nemá subjektivní veřejné právo na užívání veřejného statku. Jde o dosud otevřenou otázku ochrany před nepřipustným omezením práva obecného užívání konkrétním osobám.²⁵

Podle J. Staši by byla realizace obecného užívání pouze uskutečněním právní možnosti určitého chování, kterou stanovuje objektivní právo, pokud by zde neexistovalo odpovídající subjektivní právo na obecné užívání. Nelze však hovořit o tom, že by někomu příslušel právní nárok na to, aby byla určitá věc účelově určena k obecnému užívání nebo aby takové určení bylo zrušeno (s výjimkou vlastníků věnovaných statků).²⁶

---

²² KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. V Praze: C.H. Beck, 1995, s. 51.

²³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, s. 161.

²⁴ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 228.

²⁵ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 224-225.

²⁶ Tamtéž.

J. Janovský spatřoval překážku v pojetí obecného užívání jako subjektivního práva v tom, že není dost dobře možné určit subjekt a objekt takového práva, jelikož subjektem obecného užívání může být kdokoliv, kdo má faktickou možnost věc užívat, a objekt nebývá dostatečně konkrétně a přesně vymezen.²⁷

Z. Pulkrábek naopak prezentuje úvahy, kterými došel k závěru, že veřejné užívání je subjektivním právem, a to dokonce soukromým subjektivním právem. Svými úvahami reaguje zejména na rozsudek Nejvyššího správního soudu (NSS) sp. zn. 6 Ans 2/2007. Tento judikát pojednává o problematice nepovoleného omezování přístupu na veřejně přístupné účelové komunikace ve formě umístění nepovolených pevných překážek. NSS v tomto rozsudku dochází k řadě významných závěrů, přičemž pro úvahy o pojetí veřejného užívání jako subjektivního práva je stěžejní především závěr, že pro veřejnoprávní charakter institutu obecného užívání není dána pravomoc soudů rozhodujících v občanském soudním řízení. Uživatelům pozemní komunikace tedy musí být poskytnuta ochrana v rámci veřejné správy a následně ve správním soudnictví.²⁸ Tento závěr vychází z právní argumentace následujícího úryvku zmíněného rozsudku:

„Právní nauka ani rozhodovací praxe není jednotná v názoru, zda lze oprávnění k obecnému užívání veřejné komunikace považovat za veřejné subjektivní právo, jež by samo o sobě požívalo ochrany v rámci veřejné správy a subsidiárně rovněž ve správním soudnictví, nebo zda je obecné užívání komunikace chráněno silničním správním úřadem pouze z moci úřední na základě existence veřejného zájmu na jeho zachování. I kdyby ovšem samotná možnost obecného užívání veřejné cesty, která je otevřena každému potenciálnímu uživateli, subjektivním právem nebyla, musí podle názoru Nejvyššího správního soudu existovat veřejné subjektivní právo těch, kteří veřejnou cestu pravidelně užívají

---

²⁷ JANOVSÝ, Jaroslav. Obecné užívání. In: HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František a LAŠTOVKA, Karel (ed.), c.d., s. 994-995.

²⁸ KOČÍ, Roman. *Odstraňování nepovolených pevných překážek z veřejně přístupných účelových komunikací*. In: MVCR.cz. Online. 2008. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/odstranovani-nepovolenych-pevnych-prekazek-z-verejne-pristupnych-ucelovych-komunikaci.aspx>. [citováno 2023-07-10].

právě z naléhavé komunikační potřeby, tedy z toho důvodu, že daná komunikace zajišťuje přístup k jejich nemovitostem či umožňuje určitý způsob využití těchto nemovitostí. V těchto případech totiž ochrana obecného užívání komunikace úzce souvisí s ochranou vlastnických a jiných soukromých práv těchto uživatelů, zároveň ovšem dle konstantní judikatury (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2000, sp. zn. 22 Cdo 178/99) není právě pro veřejnoprávní charakter institutu obecného užívání dána pravomoc soudů rozhodujících v občanském soudním řízení, ochrana těmto uživatelům pozemní komunikace tedy musí být poskytnuta v rámci veřejné správy a posléze ve správním soudnictví.“²⁹

Z. Pulkrábek poté rozvíjí, že ačkoli je veřejné užívání upraveno zpravidla veřejnoprávními předpisy, i v právním předpisu veřejnoprávní povahy může být upraven vztah soukromoprávní. Institut veřejného užívání chrání soukromé zájmy blíže neurčených jednotlivců. Upozorňuje, že všeobecně je při vymezování subjektivního práva kladen důraz na ochranu zájmů aktivním jednáním samotné chráněné osoby, a to zásadně formou žaloby či návrhu na zahájení řízení. V případě, že má určitý uživatel možnost podat návrh na zahájení správního řízení o odstranění pevné překážky z pozemní komunikace, má jeho právní postavení kvalitu subjektivního práva.³⁰

I K. Huneš vyjadřuje své přesvědčení, že veřejné užívání, tak jak je dnes chápáno, je veřejným subjektivním právem. Navíc dodává, že judikatura NSS postupně přiznává veřejnému užívání charakter subjektivního práva a jako takovému mu může být poskytnuta ochrana ve správním soudnictví.³¹

A. Mácha možné pojetí veřejného užívání jako subjektivního práva popírá.³² Provádí přitom podrobnější rozbor jednotlivých složek subjektivního práva. S ohledem na první složku subjektivního práva uvádí, že lze bez pochybností dojít k závěru, že veřejné užívání splňuje

---

²⁹ Rozsudek NSS ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 6 Ans 2/2007.

³⁰ PULKRÁBEK, Zdeněk. Veřejné užívání jako předmět soukromého subjektivního práva?. *Právní rozhledy*, roč. 17 (2009), č. 13, s. 457-461.

³¹ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 49-50.

³² MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako subjektivní právo, c.d., s. 209.

tuto rovinu subjektivního práva, jelikož se jedná o zákonem výslovně dovolenou a možnou formu chování.

Co se týče druhé zmíněné složky subjektivního práva, i u té lze dle jeho názoru konstatovat její naplnění, ovšem jen v případě obecného užívání. Jak již bylo zmíněno výše, uživatelé musí veřejné věci a statky užívat způsobem, který nevylučuje možnost rovnocenného užívání ostatními uživateli. Takové chování tak logicky lze od ostatních i požadovat. S ohledem na to, že zvláštní užívání přímo ze své podstaty určitým způsobem omezuje ostatní uživatele v jejich obecném užívání a je pokaždé podmíněno správním rozhodnutím (nejčastěji povolením), je zvláštní užívání bez příslušného povolení správním deliktem a jeho ochrana přísluší veřejné správě, nikoliv samotnému adresátu povolení ke zvláštnímu užívání. Na základě těchto skutečností je tedy dle jeho názoru zřejmé, že zvláštní užívání nelze považovat za subjektivní právo.

Stěžejním se tak stává posouzení, zda obecné užívání naplní i poslední složku subjektivního práva, která spočívá v možnosti uživatele požadovat právní ochranu svého užívání, respektive v možnosti právně vymáhat toto užívání, pakliže dojde k jeho rušení či znemožnění. A. Mácha v této souvislosti podotýká, že současná právní úprava ani judikatura nepřiznávají v obecné rovině jednotlivci možnost domáhat se na základě žádosti u soudu (civilního či správního) ani jiného orgánu veřejné moci ochrany obecného užívání. Z tohoto důvodu tedy uzavírá, že ani v případě obecného užívání nelze uvažovat o tom, že se jedná o subjektivní právo.³³

Autorka této práce se přiklání k úvahám A. Máchy. Je ovšem nutné vzít v potaz i skutečnosti, na které poukazuje M. Kopecký a K. Huneš, a sice že současná judikatura NSS postupně, ale s opatrností přiznává veřejnému užívání charakter subjektivního práva a poskytuje mu fragmentární ochranu. Příkladem může být rozsudek NSS sp. zn. 5 As 412/2020 (kauza obory Jelenice). Jádrem sporu v této věci byla otázka, zda může orgán státní správy myslivosti vydat opatření obecné povahy, kterým veřejnosti zcela zakáže vstup do honitby

---

³³ MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako subjektivní právo, c.d., s. 203-211.

na neurčitou dobu.³⁴ Rozsudkem byla nakonec ze strany NSS přiznána veřejnosti ochrana institutu veřejného užívání před zásahem orgánu veřejné moci ve formě opatření obecné povahy.³⁵ Klíčové jsou zejména závěry plynoucí z bodů 50-52 tohoto rozsudku:

„[50] Oprávnění orgánu státní správy myslivosti na žádost vydat opatření obecné povahy, ve kterém nařídí přiměřená omezení, příp. zákaz vstupu do honitby musí být z povahy věci realizováno tak, že nevyloučí právo každého volně procházet krajinou a užívat les, jak garantují veřejnoprávní předpisy (výše citovaný zákon o ochraně přírody a krajiny a lesní zákon). Tyto předpisy totiž omezují práva vlastníka pozemků (resp. uživatele honitby) v tom smyslu, že umožňují užívat tyto pozemky širšímu okruhu jednotlivě nedefinovaných osob (proměnlivému okruhu osob). (...) Obsah tohoto veřejného statku je v případě jeho zřízení veřejnoprávními předpisy definován jeho zákonným vymezením, které nesmí být vydáním opatření obecné povahy podle § 9 odst. 3 zákona o myslivosti popřeno. V opačném případě by v evropském kontextu tradiční instituty volného průchodu krajinou (přístupu do krajiny) a obecného užívání lesa zcela pozbyly smyslu.

[51] Vlastník, resp. uživatel honitby je proto povinen užívat pozemky nacházející se v honitbě tak, aby jeho konání (či opomenutí) nevedlo k trvalému omezení možnosti obecného (veřejného) užívání způsobem, který odpovídá zákonnému vymezení veřejného statku. (...) Možnost užívat pozemky nacházející se v oboře Jelenice na základě práva volného průchodu krajinou a obecného užívání lesa je jednou z mezí vlastnického práva, kterou musí respektovat nejen vlastník daných pozemků a uživatel honitby, ale také orgán státní správy myslivosti rozhodující dle § 9 odst. 3 zákona o myslivosti.

[52] Proto je i orgán státní správy myslivosti po obdržení žádosti uživatele honitby o vydání opatření obecné povahy ve smyslu § 9 odst. 3

---

³⁴ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. NSS potvrdil, že oborou Jelenice musí být umožněn volný průchod. In: Nejvyšší správní soud – tiskové zprávy. Online. 7. 1. 2022. Dostupné z: <https://www.nssoud.cz/aktualne/tiskove-zpravy/detail/nss-potvrdil-ze-oborou-jelenice-musi-byt-umoznen-volny-pruchod>. [citováno 2023-07-11].

³⁵ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 52-53.

*zákona o myslivosti limitován tím, že pozemky v oboře Jelenice slouží obecnému užívání každého. Skutečnost že toto ustanovení umožňuje orgánu státní správy myslivosti nařídít přiměřená omezení, příp. také zákaz vstupu do honitby, proto nemůže znamenat, že je možné honitbu uzavřít plošně a na dobu neurčitou (...).*³⁶

Jak bylo zmíněno výše, A. Mácha spatřuje překážku v pojetí obecného užívání jako subjektivního práva v nenaplnění třetí roviny subjektivního práva, tedy v nemožnosti uživatele požadovat právní ochranu svého užívání. Pokud však soudy budou fakticky a kontinuálně tuto ochranu zajišťovat, a to nejen ve specifických či ojedinělých případech, a současně i ve vztahu k širšímu, respektive blíže neurčenému okruhu osob, jako je tomu například právě v rozsudku NSS sp. zn. 5 As 412/2020, nikoli jen ve vztahu ke značně úzké skupině osob, jako je tomu v rozsudku NSS sp. zn. 6 Ans 2/2007, nebude již pochopitelně dále možné s těmito závěry souhlasit a bude potřeba vzít do úvahy tyto nové skutečnosti plynoucí z vyvíjející se judikatury a praxe soudů.

1.2. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva

Veřejné užívání bezpochyby představuje významné omezení výlučného užívacího oprávnění vlastníka a vlastnického práva tak, jak jej zakotvuje na ústavní rovině čl. 11 LZPS. Vzhledem k povaze veřejného užívání je vlastník nucen tolerovat, že jeho věc používají i jiné osoby, lépe řečeno jejich neurčitý okruh. Samotný čl. 11 LZPS pak počítá se dvěma skupinami omezení vlastnického práva.³⁷

První skupina, vnitřní omezení, zahrnuje omezení mající základ v čl. 11 odst. 3 LZPS. Zmíněný odst. 3 vytyčuje limity vlastnického práva, když stanovuje, že vlastnictví zavazuje, nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy a jeho výkon navíc nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu ani životní prostředí, a to nad míru stanovenou zákonem. Z této

---

³⁶ Rozsudek NSS ze dne 7. 1. 2022, sp. zn. 5 As 412/2020.

³⁷ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 45-46; MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva. *Právní rozhledy*, roč. 23 (2015), č. 10, s. 363.

formulace obecně vyplývá, že za taková omezení nenáleží vlastníkovu náhrada. Tyto limity vlastnického práva jsou vždy stanoveny právním předpisem, nemohou vzniknout z aktu aplikace práva.³⁸

Druhá skupina, vnější omezení, má svůj základ v čl. 11 odst. 4 LZPS, který určuje, že k nucenému omezení vlastnického práva může dojít pouze na základě zákona, za náhradu a ve veřejném zájmu. Pouze tato skupina omezení tak s sebou přináší náhradu vlastníkovu. Nejčastěji jsou tato omezení založena aktem aplikace práva.³⁹

Pro rozlišení, do jaké skupiny dané omezení spadá, je zjednodušeně řečeno nejpodstatnější, zda se omezení vztahuje na všechny vlastníky stejné či obdobné věci – pakliže tomu tak je, jedná se o meze výkonu vlastnického práva, tedy vnitřní omezení dle čl. 11 odst. 3 LZPS.⁴⁰

Vyvstává tak otázka, zda náleží za veřejné užívání náhrada ve smyslu čl. 11 odst. 4 LZPS, a jedná se tedy o nucenou formu omezení vlastnického práva. V našem právním prostředí je tato otázka řešena především v souvislosti se vznikem veřejně přístupných účelových komunikací a veřejným užíváním lesa.⁴¹

Judikatura ani odborná literatura neposkytují na tuto otázku naprosto jednoznačnou odpověď. V zásadě se setkáváme se třemi základními přístupy, které byly vyvozeny právě v souvislosti s veřejným užíváním pozemních komunikací, lesa a veřejného prostranství.

První přístup počítá s tím, že vlastník s omezením souhlasil, ať už výslovně, či konkludentně, proto jde o dobrovolné, nikoliv nucené omezení vlastnického práva. S tímto přístupem se setkáváme u veřejného užívání pozemních komunikací. Podmínky, které je potřeba naplnit, aby mohlo dojít ke vzniku účelové komunikace, zahrnují totiž kromě naplnění zákonných znaků i souhlas vlastníka se vznikem

---

³⁸ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 7-8.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž, s. 7.

⁴¹ Tamtéž, s. 6.

účelové komunikace na jeho pozemku, respektive souhlas s veřejným užíváním jeho pozemku jako účelové komunikace.

Druhý přístup uznává veřejné užívání jako nucené omezení vlastnického práva, přisuzuje mu však charakter omezení dle čl. 11 odst. 3 LZPS, jež je vlastník povinen snášet z titulu tzv. sociální funkce vlastnictví.⁴² To odráží samotná formulace „vlastnictví zavazuje“ a vytváří se tím předpoklad, že kvůli plnění své sociální funkce bude vlastnictví podléhat omezením.⁴³

K. Šimáčková stanovuje několik kritérií, které je potřeba naplnit v případě omezení vlastníka z důvodu sociální funkce vlastnictví. K výše předestřené problematice uvádí: „*Omezení vlastnického práva z důvodu sociální funkce vlastnictví neboli z důvodu závazku vlastníka vůči společnosti je tedy přípustné, avšak pouze tehdy, pokud je stanoveno zákonem, sleduje legitimní cíl a zachovává vztah přiměřenosti mezi omezením pro vlastníka a výhodou pro ostatní. Pokud je omezení vlastnictví legitimní a legální, avšak vlastník by musel nést nepřiměřené břemeno, pak se již stává omezením podle následujícího odstavce a expropriací, která vyžaduje spravedlivou náhradu (...).*“⁴⁴ Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva lze tedy označit za ústavně konformní a považovat jej za přípustné, pokud je založeno zákonem, sleduje legitimní cíl a je proporcionální vzhledem k právům vlastníka věci.⁴⁵ Jako legitimní a přiměřenou lze tak vnímat například povinnost vlastníka lesa respektovat právo osob vstupovat do lesa, sbírat tam pro vlastní potřebu plody a klest za předpokladu, že nebudou les poškozovat či porušovat pokyny vlastníka lesa.⁴⁶ Obdobně je také možné omezení veřejného užívání z důvodu sociální funkce

---

⁴² MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, s. 8-9.

⁴³ TOMOSZEK, Maxim a VOMÁČKA, Vojtěch. Čl. 11 [Ochrana vlastnictví]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin, CAMRDA et al. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021, s. 362-364.

⁴⁴ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. Čl. 11 [Ochrana vlastnictví]. In: BAŇOUCH, Hynek, BAROŠ, Jiří, BOBEK, Michal, JÄGER, Petr, KOKEŠ, Marian, KYSELA, Jan, LANGÁŠEK, Tomáš, MOLEK, Pavel, POSPÍŠIL, Ivo, ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, ŠIMÍČEK, Vojtěch, WAGNEROVÁ, Eliška, WINTR, Jan. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 312.

⁴⁵ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 46.

⁴⁶ § 19 odst. 1 lesního zákona.

vlastnictví aplikovat v souvislosti s volným průchodem krajinou dle § 63 OchPřKr.⁴⁷

Zvláštní charakter přisuzuje judikatura užívání veřejného prostranství. Obec, na jejímž území je umístěno dané veřejné prostranství, je z titulu bezdůvodného obohacení povinna za určitých okolností k úhradě za užívání pozemku, který je součástí veřejného prostranství a je ve vlastnictví jiného subjektu. Tyto závěry jsou součástí dlouholeté praxe Nejvyššího soudu (NS), nicméně v posledních letech se můžeme setkat i s rozhodnutími, které tuto praxi přeměňují.⁴⁸

Na základě výše uvedených poznatků lze uzavřít, že vlastník obvykle nedostává náhradu za omezení svého vlastnického práva v podobě veřejného užívání věci. Pro potřeby této práce je důležité zdůraznit zejména to, že omezení, která se týkají užívání lesa a volného průchodu krajinou, jsou sice nucená a na základě zákona, ale nemají za následek znehodnocení majetku vlastníka nebo omezení jeho hospodářské činnosti, proto za ně zpravidla nepřísluší vlastníkovi náhrada ve smyslu čl. 11 odst. 4 LZPS, ale řadí se do skupiny omezení vlastnického práva z důvodu tzv. sociální funkce vlastnictví.⁴⁹

Vlastníkům lesa přísluší právo na náhradu pouze v případě, že povaha a rozsah veřejného užívání překročí rámec obecného užívání lesa podle dikce § 19 odst. 1 lesního zákona. S tím je možné se setkat například u tzv. lesoparků, kdy má les současně charakter veřejného prostranství podle § 34 zákona o obcích.⁵⁰ V této souvislosti NS ve svém rozsudku sp. zn. 28 Cdo 3483/2020 rozvíjí: *„Je tedy zapotřebí odlišit na jedné straně les, jež veřejnost využívá toliko v rámci obecného užívání lesa podle § 19 odst. 1 lesního zákona (v tomto případě obci na úkor vlastníka pozemku bezdůvodné obohacení nevzniká), a na druhé straně les, jehož funkční význam pro obec je zvýšen tím, že je speciálně určen k rekreaci obyvatel, přičemž je též zpravidla odpovídajícím způsobem upraven, zejména opatřen*

---

⁴⁷ MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva, c.d., s. 363.

⁴⁸ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 84-92.

⁴⁹ MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva, c.d., s. 363.

⁵⁰ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jirí, PRŮCHOVÁ, Ivana. *Lesní zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2022, s. 186.

udržovanými veřejnými cestami a mobiliářem (lavičky, odpadkové koše apod.). Toliko v posléze uvedené situaci nabývá les charakteru veřejného prostranství, jehož užívání veřejností dává vzniknout bezdůvodnému obohacení obce ve smyslu § 2991 o. z.“⁵¹

---

⁵¹ Rozsudek NS ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. 28 Cdo 3483/2020.

2. Druhy veřejného užívání

Vzhledem k tomu, že se jednotlivé druhy veřejného užívání vyznačují rozdílným způsobem vzniku, okruhem uživatelů, způsobem, rozsahem a podmínkami užívání předmětu veřejného užívání a mnoha dalšími aspekty, je nepochybně velmi důležité rozlišovat, o jaký druh veřejného užívání se v konkrétní situaci jedná.⁵² Nejčastěji se setkáváme s dělením veřejného užívání na obecné a zvláštní, přičemž podle J. Staši tyto dva druhy veřejného užívání vytváří určitý dualismus. Toto dělení vychází ze skutečnosti, že právní možnost veřejného užívání může vznikat různými způsoby.⁵³ S rozvojem sociálního státu se ovšem objevuje i širší dělení veřejného užívání na obecné, zvláštní a užívání veřejných ústavů, které uvádí například M. Kopecký.⁵⁴ A. Mácha rozlišuje dokonce čtyři druhy veřejného užívání, a to obecné, zvláštní, správní a institucionální.⁵⁵ Pro potřeby této práce se bude autorka zabývat především tradičním dělením veřejného užívání na obecné a zvláštní.

2.1. Obecné užívání

Prvním popisovaným druhem veřejného užívání bude užívání obecné. Tento druh veřejného užívání je možné charakterizovat jako užívání věci předem neurčeným okruhem osob a způsobem, jenž odpovídá účelovému určení věci a nevylučuje možnost rovnocenného užívání ostatními (i potencionálními) uživateli.⁵⁶ V případě, že by užívání mohlo nad obvyklou míru omezit ostatní uživatele, by se jednalo spíše o užívání zvláštní, eventuálně by mohlo jít až o zakázané jednání.⁵⁷

Pro právní možnost obecného užívání určitým uživatelem není rozhodující žádný projev vůle vykonavatele veřejné správy. Vznik tedy není podmíněn vydáním správního aktu ani jinou obdobou správní

---

⁵² MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 99.

⁵³ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 219-220.

⁵⁴ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 227.

⁵⁵ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 99.

⁵⁶ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 227.

⁵⁷ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 220-221.

činnosti. Ke vzniku obecného užívání dochází v zásadě dvěma způsoby, a to buď přímo ze zákona, nebo tzv. věnováním, které spočívá v udělení souhlasu vlastníka věci s jejím obecným užíváním. Případně může obecné užívání též vyplývat přímo z povahy veřejné věci či materiálního statku.⁵⁸ Pokud vlastník nadále nesouhlasí s obecným užíváním určitého předmětu obecného užívání, následkem nutně nemusí být zánik možnosti danou věc či statek tímto způsobem užívat, ledaže by tak stanovil zákon. Může také nastat situace, kdy převáží důvody k ukončení obecného užívání nad zájmem v jeho pokračování, a další užívání daného předmětu obecného užívání nadále nebude možné.⁵⁹

Jak již bylo zmíněno výše, veřejné užívání může být v jistých případech omezeno či vyloučeno. K dočasnému omezení nebo vyloučení obecného užívání dochází nejčastěji opatřením obecné povahy či jiným správním aktem. Jako příklad lze uvést dočasné omezení obecného užívání lesa podle § 19 odst. 4 lesního zákona či omezení obecného užívání pozemních komunikací uzavírkami a objízďkami dle § 24 PozKom.

Pokud zákon ani věnovací akt nestanovují omezující podmínky či jiné hmotněprávní předpoklady týkající se způsobilosti být uživatelem, může se subjektem tohoto druhu veřejného užívání stát každý. Okruh uživatelů tak může být i neomezený. Na postavení uživatele má nicméně vliv skutečnost, že je obecné užívání podrobeno správnímu dozoru.⁶⁰

Zpravidla není možnost obecného užívání zpoplatněna. Není ovšem vyloučené, že za určitých podmínek vznikne uživateli veřejnoprávní platební povinnost, důsledkem čehož může obecné užívání pro konkrétního uživatele znamenat daňové nebo poplatkové zatížení.⁶¹ Výjimku tvoří platba za konkrétní užití určitého předmětu obecného užívání. Nejčastěji se s takovými platbami setkáme v návaznosti

---

⁵⁸ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 99-100.

⁵⁹ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 227.

⁶⁰ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 220-221, 225.

⁶¹ Tamtéž, s. 220-221.

na užívání pozemních komunikací například v podobě placení mýtného či časových poplatků dle zvláštních a prováděcích právních předpisů.⁶²

2.2. Zvláštní užívání

Dalším typem veřejného užívání je užívání zvláštní. Za zvláštní užívání lze skrze negativní vymezení označit každé užívání, které nespadá pod užívání obecné.⁶³ Tento druh veřejného užívání se od obecného užívání odlišuje zejména tím, že oprávnění k jeho uskutečňování vzniká na základě správního aktu vydaného příslušným správním úřadem pro konkrétního, jmenovitě určeného uživatele.⁶⁴ Dalším charakteristickým znakem zvláštního užívání je i skutečnost, že překračuje meze obecného užívání veřejné věci.⁶⁵ Obecně se tak jedná o činnosti, které jsou bez patřičného povolení považovány za zakázané a v případě, kdy dojde k překročení stanovených pravidel, mohou vést až ke vzniku deliktů a odpovědnosti.⁶⁶ U zvláštního užívání navíc uživatelé neomezují ani to, že by nemohl ostatní uživatelé v obdobném právním postavení vyloučit z dalšího užívání daného předmětu veřejného užívání.⁶⁷

Správní akt, jímž se zvláštní užívání povoluje, stanoví obsah práva věc užívat, a to včetně případných výhrad jeho změn, zrušení, příkazů k vykonávání či modů (podmínek zvláštního užívání). Z toho důvodu je nutné věnovat obsahu takového aktu potřebnou pozornost. Nejčastěji půjde o povolení, které určuje způsob a dobu zvláštního užívání. Další povinnosti pro uživatele pak mohou vyplývat i ze zákona nebo z prováděcího právního předpisu.

Společným znakem obecného i zvláštního užívání je možnost jejich omezení. Meze zvláštního užívání vytyčuje zákon či správní akt, kterým se zvláštní užívání povoluje. Zvláštní užívání může být zároveň

---

⁶² KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 228.

⁶³ MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva, c.d., s. 363.

⁶⁴ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHAČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 221.

⁶⁵ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 228.

⁶⁶ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 110.

⁶⁷ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 43.

modifikováno též vydáním nového rozhodnutí ve věci, pokud je předmětný správní akt vydán s klauzulí *rebus sic stantibus*.⁶⁸

Možnost zvláštního užívání zpravidla zaniká, když se oprávněný dopustí některé z forem protiprávního jednání. V důsledku toho totiž může dojít k naplnění podmínek pro odnětí povolení ke zvláštnímu užívání.

Dalším podstatným rozdílem, kterým se zvláštní užívání odlišuje od obecného, je poplatková povinnost související zejména s vydáním povolení ke zvláštnímu užívání. Aby mohl uživatel zvláštní užívání řádně realizovat, je zpravidla povinen uhradit správní poplatek. Obvykle tak nelze zvláštní užívání uskutečňovat naprosto bezplatně. V některých případech se setkáváme i s povinností zaplatit specifickou veřejnoprávní úhradu za spotřebu nebo zatížení určitého materiálního statku. Příkladem takové úhrady může být platba za odebrané množství podzemní vody podle § 88 VodZ či poplatek za znečišťování ovzduší podle § 15 zákona o ochraně ovzduší.⁶⁹ Je potřeba vzít v potaz, že předmětem zvláštního užívání jsou nezdědky kdy i jednotlivé složky životního prostředí, a zpoplatnění zvláštního užívání tak plní také funkci ekonomického nástroje ochrany životního prostředí a odráží jeden ze základních právních principů ochrany životního prostředí, kterým je princip „znečišťovatel platí“, také známý pod zkratkou *PPP* vycházející z anglického *polluter-pays principle*.⁷⁰

---

⁶⁸ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHAČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 221.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 114; JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: obecná část*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 141-143.

3. PŘEDMĚT A OCHRANA VEŘEJNÉHO UŽÍVÁNÍ

Jak bylo naznačeno výše, předmět veřejného užívání představuje významný atribut tohoto správního institutu. Je tedy vhodné věnovat dané problematice patřičnou pozornost a definovat některé důležité pojmy, které s předmětem veřejného užívání úzce souvisí.

J. Staša označuje za předmět veřejného užívání materiální statky, a to jak lidskou činností vytvořené věci, tak i přírodní statky vznikající zejména působením přírodních sil a procesů.⁷¹ Běžně tak bývá předmětem veřejného užívání například voda, pozemní komunikace, krajina, les, veřejná prostranství, ovzduší a další.

S ohledem na rekonstrukci soukromého práva lze opět v našem právním řádu nalézt legální definici pojmu „veřejný statek“. Konkrétně veřejný statek definuje § 490 ObčZ jako *věc určenou k obecnému užívání*. Definici pojmu věc nalezneme v § 489 ObčZ, přičemž věc (v právním smyslu) je zde vymezena jako *vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí*. Veřejné statky tak lze nepochybně chápat jako speciální kategorii věcí. Právní charakter veřejného statku je určen svým účelem, kterým je obecné užívání, a to bez ohledu na to, zda je tímto způsobem veřejný statek skutečně užíván a komu patří. Veřejným statkem pak mohou být věci movité⁷² i nemovité. Věc v soukromém vlastnictví se nemůže stát veřejným statkem bez souhlasu vlastníka. Udělit takový souhlas postačí i pouze konkludentně, nicméně vždy by mělo být zřejmé, že se souhlas týká užívání věci veřejností, respektive neomezeným okruhem osob.⁷³

A. Mácha upozorňuje na to, že je potřeba od sebe odlišovat zmíněné pojmy materiální statek a statek veřejný, jelikož ne každý materiální statek lze označit za veřejný statek ve smyslu ObčZ. Pojem

---

⁷¹ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 221-222.

⁷² Příkladem může být sbírka ve vlastnictví Česká republiky nebo územního samosprávného celku, kterou § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, označuje za veřejný statek podle zvláštního právního předpisu.

⁷³ HUBKOVÁ, Pavlína. § 490 [Veřejný statek]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír, BAJER, Jan, BALARIN, Jan a kol., c.d., s. 542-544; MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 32.

materiální statek je potřeba chápat jako pojem širší, poněvadž zahrnuje i takové „věci“, jež nejsou věcmi v kontextu soukromoprávní úpravy.

Předmětem veřejného užívání se věc může stát nejen na základě právních předpisů, jako je tomu například u lesů a pozemních komunikací, ale také na základě její přirozené povahy, kdy typickým příkladem může být ovzduší. Dále se může věc stát předmětem veřejného užívání na základě projevu vůle vlastníka dané věci či zůstavitele, kteří se rozhodnou věc věnovat veřejnému užívání.⁷⁴ Zvláštním případem je pak vznik pozemní komunikace rozhodnutím silničního správního úřadu o zařazení cesty do příslušné kategorie, kdy dochází ke zřízení veřejného statku rozhodnutím orgánu veřejné moci.⁷⁵

Dalším významným pojmem, který ve vztahu k předmětu veřejného užívání používá M. Kopecký, je veřejná věc. M. Kopecký v této souvislosti uvádí: „*Věci, které jsou určeny k veřejnému užívání, se tradičně označují jako tzv. veřejné věci. Lze se přiklonit k závěru, že pro určení veřejné věci ,rozhoduje, že svou substancí přímo slouží veřejnému účelu*“.⁷⁶ Veřejné věci by tedy bylo možné pro potřeby veřejného užívání zjednodušeně vymezit jako věci, jež jsou určeny k veřejnému užívání a svou substancí přímo slouží veřejnému účelu. Veřejné věci mohou nicméně v širším slova smyslu zahrnovat i věci, které slouží účelům a cílům veřejné správy, nikoliv pouze věci ve veřejném užívání. Navíc nemusejí být ani ve vlastnictví osoby veřejného práva, čímž se mimo jiné odlišují od veřejného vlastnictví. V praxi může často docházet k tomu, že se pojem veřejný statek a veřejná věc budou vzájemně překrývat, avšak veřejný statek je oproti pojmu veřejná věc pojmem užším, jelikož, jak bylo ostatně naznačeno již výše, zahrnuje pouze věci v pojetí ObčZ.⁷⁷

Co se týče sféry vlastnictví, běžně se můžeme setkat s tím, že jsou určité materiální statky či věci, které tvoří předmět veřejného užívání, ve vlastnictví osob veřejného práva. Například dálnice a silnice

---

⁷⁴ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva*, c.d., s. 363; MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 32.

⁷⁵ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 33.

⁷⁶ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 226.

⁷⁷ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 26-28.

I. třídy vlastní stát, silnice II. a III. třídy jsou ve vlastnictví krajů, místní komunikace patří obcím. I veřejná prostranství obvykle patří do vlastnictví obcí.

Veřejné užívání se samozřejmě dotýká i materiálních statků a věcí, které jsou v soukromém vlastnictví. Materiálními statky v soukromém vlastnictví mohou být například části veřejných prostranství nebo účelové pozemní komunikace.

V některých případech dokonce nemusí být subjekt vlastnického práva k určitému předmětu veřejného užívání vůbec podstatný. Je tomu tak například u obecného užívání lesa, které zahrnuje jak lesy ve vlastnictví státu a obcí, tak i soukromé lesy. Ani v případě volného průchodu přes pozemky není natolik podstatné, zda je pozemek ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby (nikoli však osoby fyzické).

Určité materiální statky nemohou být už ze své podstaty vlastněny nikým. Mezi takové řadíme například ovzduší či některé druhy energií (sluneční, větrná apod.).⁷⁸

Pokud se budeme chtít zabývat ochranou veřejného užívání, je hned na úvod potřeba uvést, že normy správního práva běžně poskytují ochranu jak substanci předmětu veřejného užívání, tak výkonu práva užívat předmět veřejného užívání všemi oprávněnými subjekty. Intenzita a míra ochrany však není ve všech případech stejná, jelikož je třeba přihlížet ke zvláštním zájmům, které mohou být veřejným užíváním ohroženy nebo poškozeny, a poskytovat jim nezbytnou ochranu. Ochranu je tak potřeba vnímat ve dvou rovinách, přičemž první rovina představuje ochranu veřejného užívání, druhá pak ochranu před jeho účinky.

Zákazy nebo omezení stanovená ve prospěch veřejného užívání představují typickou právní formu ochrany veřejného užívání. Mezi další obvyklé formy patří správní dozor nad užíváním či preventivní,

---

⁷⁸ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHAČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 222-224.

nápravná a sankční opatření ukládaná mimo rámec správního dozoru. V některých případech se může jednat též o ochranná pásma.⁷⁹

Příhodným příkladem může být úprava VodZ, která zahrnuje jak ochranu veřejného užívání, tak ochranu před jeho účinky. Úprava VodZ totiž stanovuje, že je každý, kdo nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami, povinen dbát o jejich ochranu a zabezpečovat jejich hospodárné a účelné užívání a zároveň dbát o to, aby nedocházelo k znehodnocování jejich energetického potenciálu a k porušování jiných veřejných zájmů chráněných zvláštními právními předpisy.⁸⁰ Konkrétní právní formy ochrany veřejného užívání lesa a krajiny budou blíže rozvinuty v následujících kapitolách této práce.

Soudní ochrana veřejného užívání byla v hlavních rysech vyložena již v kapitole pojednávající o veřejném užívání jako subjektivním právu (viz kapitola 1.2. této práce), ve zbytku proto autorka odkazuje na předcházející text této práce.

---

⁷⁹ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHÁČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 225.

⁸⁰ § 5 odst. 1 VodZ.

4. Veřejné užívání lesa

Životní prostředí si nepochybně nelze představit bez jedné z jeho základních složek, kterou je právě les. Prostor lesa nejen díky svému pozitivnímu vlivu na zdraví člověka od nepaměti láká velký počet návštěvníků, kteří do lesa míří za účelem rekreace, sportu či jiných volnočasových aktivit, proto lesy obecně čelí vysokému zájmu veřejnosti a jsou hojně navštěvovány. V souvislosti s tím je potřeba upravit možnost veřejnosti, přesněji řečeno neomezeného okruhu osob, užívat les pro své potřeby tak, aby nedocházelo k nežádoucím střetům vlastníků s uživateli lesa či jejich zájmovými skupinami.⁸¹ Lesy představují významné národní přírodní bohatství, proto by mělo být jejich veřejné užívání v mezích právního řádu umožněno každému.⁸²

Základní právní rámec obecného užívání lesa nalezneme v lesním zákoně. Klíčovým je v této souvislosti zejména § 19 lesního zákona, který ve svém odst. 1 stanovuje: „Každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Při tom je povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců.“ Podle věty první je tak každé fyzické osobě zajištěno právo do lesa volně vstupovat a pohybovat se v něm, sbírat tam lesní plody a klest pro vlastní potřebu, a to bez ohledu na to, zda je vlastník lesa osobou veřejného či soukromého práva.⁸³ Jedná se bezpochyby o ustanovení konstitutivní povahy, přičemž pouze fyzické osoby jsou schopny právo obecného užívání reálně vykonávat, proto se i další ustanovení související s obecným užíváním lesa soustředí zejména na úpravu práv a povinností fyzických osob. Návštěvníkům lesa svědčí jak právo užívací, tak i částečně právo požívací ve formě práva sběru lesních plodů a suché na zemi ležící klesti.⁸⁴

---

⁸¹ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 58.

⁸² MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 12.

⁸³ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 59.

⁸⁴ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jirí, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 185-186.

Věta druhá zakotvuje povinnosti, jimiž se má předejít vzniku majtkové újmy na pozemcích či porostech a vzniku újmy ekologické. Povinnost dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců ovšem není blíže konkretizována. Není tak přesně vymezen obsah ani požadovaná forma pokynů, je však zřejmé, že by případné pokyny měly směřovat pouze k určitému krátkodobému usměrnění výkonu práva obecného užívání lesů, nikoliv k samotnému popření tohoto práva, pokud takový pokyn nemá oporu v jiných ustanoveních zákona či ve zvláštních předpisech.⁸⁵

Zákon též podrobněji nerozvíjí, co všechno lze považovat za lesní plody. Pravděpodobně tak půjde o ty části lesních rostlin, které mají povahu plodů (typicky borůvky, maliny, ostružiny, brusinky aj.), jakož i plodnice hub. Zákon neurčuje blíže ani množství, které svou měrou odpovídá „vlastní potřebě“, a nevymezuje ani konkrétní maximální množství sebraných lesních plodů za určitý časový úsek (den, měsíc apod.). Překročení limitu sběru pro vlastní potřebu je tak velmi obtížně postižitelné. Sběr pro komerční účely je však striktně vyhrazen pro vlastníka lesa či jiné osoby, jimž vlastník lesa toto právo přenechá (například formou služebnosti).⁸⁶ Ačkoliv optikou současné občanskoprávní úpravy tvoří rostliny součást pozemku, a vlastníkovu pozemku proto náleží plody rostlin na jeho pozemku vzešlé, je vlastník veřejnoprávně omezen i z hlediska eventuálního vlastnictví lesních plodů. Na základě toho lze vyloučit vznik bezdůvodného obohacení na straně sběrače plodů, který sbírá plody po vlastní potřebu v rámci obecného užívání. Za předpokladu, že by šlo o sběr za účelem následného prodeje plodů, by se za určitých podmínek o bezdůvodné obohacení jednat samozřejmě již mohlo.⁸⁷

Zákon neposkytuje ani konkrétnější specifikaci toho, co se rozumí „suchou na zemi ležící klestí“. V praxi se setkáváme s lesnickým pojmem nehroubí, které bývá spojováno s pojmem suchá na zemi ležící klest a označuje nadzemní část stromu, respektive větve

---

⁸⁵ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 188.

⁸⁶ Tamtéž, 187-188.

⁸⁷ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 11.

a těžební zbytky, s tloušťkou menší než 7 cm v kůře. Kácení dřevin, i když jsou již suché, není možné v žádném ohledu považovat za jejich sběr. Zákon totiž jasně stanovuje, že klest musí být suchá a již na zemi ležící.⁸⁸ Vyloučeno je i tzv. vyvětřování, tedy získávání klesti ořezem či olamováním větví ze stojících stromů.⁸⁹

V § 19 odst. 2 lesního zákona poté nalezneme deklaratorní vymezení určitých základních povinností návštěvníků lesa, kterými jsou povinnost přizpůsobit své jednání stavu přírodního prostředí v lese a zvýšenému nebezpečí, které je se vstupem do lesa spojeno, a povinnost dbát nejen své osobní bezpečnosti, ale i případné bezpečnosti osob svěřených. To stejné platí i při pohybu na účelových komunikacích v lese, vyznačených stezkách, pěšinách a trasách, odpočinkových místech a tábořištích. Tento odstavec byl do lesního zákona doplněn až v souvislosti s novelizací lesního zákona v roce 2019, konkrétně zákonem č. 314/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Návštěvníci by tak měli zohlednit při svém pobytu v lese jeho aktuální stav a vzít v potaz možné terénní nerovnosti, výskyt porostních zbytků na zemi a další potenciálně nebezpečné jevy, které se v lese mohou vyskytovat.⁹⁰

Co se týče pohybu po účelových komunikacích, všichni návštěvníci by měli brát v úvahu, že jsou účelové komunikace v lesích pozemními komunikacemi,⁹¹ jejichž účelem je vytvořit spojení mezi jednotlivými nemovitostmi pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi, případně mohou sloužit k zajištění obhospodařování zemědělských a lesních pozemků. Nejsou tak primárně určeny k jízdě na koni, lyžích, saních nebo kole, čemuž odpovídá často i stav těchto komunikací. Raritou tak nejsou například vyjeté koleje, díry či různé prohlubně

---

⁸⁸ DVOŘÁK, Petr. *Lesní zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 59.

⁸⁹ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 187.

⁹⁰ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 60.

⁹¹ Ve smyslu § 7 odst. 1 PozKom.

v pozemní komunikaci způsobené především pohybem lesní techniky. To vyžaduje zvýšenou opatrnost a potřebu přizpůsobit svou jízdu a pohyb v lese těmto podmínkám.⁹²

Poslední věta ustanovení § 19 odst. 2 lesního zákona stanoví možnost liberace vlastníka lesa v případě vzniku odpovědnosti za škody na majetku, zdraví nebo životě vzniklé při obecném užívání lesa podle § 19 odst. 1 lesního zákona. Případná liberace ovšem nezahrnuje úmyslné jednání v podobě způsobení škody, ať už jde o úmysl přímý, či nepřímý. V praxi se bude nejčastěji jednat o situace, kdy existuje pro návštěvníky lesa určitá zvýšená míra nebezpečí, respektive míra nebezpečí vyšší než obvyklá, vlastník lesa o této situaci ví, ale neučiní žádné kroky k tomu, aby bylo nebezpečí vzniku škody odstraněno či mu bylo ve smyslu § 2900 ObčZ předem zabráněno.⁹³ Blíže bude problematika odpovědnosti za škodu a nemajetkovou újmu podle lesního zákona vyložena v dalších kapitolách této práce.

Jistou odchylku od běžného pojetí obecného užívání lesa představuje možnost chovatelů včel v zájmu podpory ekologické rovnováhy, opylování rostlin, využití medovice a zlepšení produkce semen lesních dřevin umisťovat svá včelstva na lesních pozemcích. Tato možnost, jejíž právní zakotvení nalezneme v § 19 odst. 3 lesního zákona, se tedy dotýká pouze omezeného okruhu oprávněných subjektů a je vždy podmíněna souhlasem vlastníka. Zákon nestanovuje pro tento souhlas konkrétní formu.⁹⁴ I při této činnosti se na chovatele vztahuje povinnost les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců. Toto ustanovení nelze v žádném případě vnímat jako povolení k umisťování staveb v lese jen na základě souhlasu vlastníka, byť by se jednalo o včelíny nebo o zázemí pro stáčení medu apod. Smyslem tohoto ustanovení je umožnit umisťování včelstev – úlů do lesa, a tím zintenzivnit využití

---

⁹² DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 60-61.

⁹³ Tamtéž, s. 61.

⁹⁴ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*, c.d., s. 208.

zdrojů medové a pylové snůšky, nikoliv zaštitit umístování jakýchkoli staveb v lese včelařskou činností.⁹⁵

Určitou výjimku představují lesy nezbytné pro obranu státu a lesy v národních parcích, popřípadě v jiných chráněných územích a ochranných pásmech, jelikož na vstup a jiná omezení užívání těchto lesů dopadá odlišná právní úprava.

A. Mácha upozorňuje na to, že ačkoli lesy ve vlastnictví fyzických osob, právnických osob, církví a náboženských společností tvoří pouze menšinu lesů na našem území, je s přihlédnutím k tomu, že lesní zákon jasně označuje lesy za nenahraditelnou složku životního prostředí a natolik důležité národní bohatství, že zachování jeho funkcí je povinností každého vlastníka,⁹⁶ v jistém ohledu nesprávné, že stát neposkytuje alespoň určitou formu zvýhodnění v souvislosti s vlastnictvím pozemků určených k plnění funkcí lesa (například z hlediska daňové povinnosti). Takovéto zvýhodnění by mohlo posílit motivaci vlastníků lesů plnit své základní povinnosti a nést odpovědnost za to, že funkce lesa budou zachovány a genofond lesních dřevin bude ochráněn.⁹⁷

4.1. Lesy, jejich funkce a kategorizace

Pro komplexnější pochopení institutu veřejného užívání lesa je nepochybně vhodné se zabývat i samotným pojmem les a jeho funkcemi. Les zákon definuje jako *lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa*.⁹⁸ Pokud budeme chtít les podrobněji charakterizovat jako ekosystém, J. Šefl poskytuje následující definici: *„Les je definován jako skupina stromů s existencí vnitřního prostředí, společenstvo mající určitou míru autoregulačních, samoudržovacích procesů. Takové společenstvo stromů od určité velikosti, i přes svou vnitřní dynamiku, tj. své strukturální druhové*

---

⁹⁵ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 61-62; FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 193-194.

⁹⁶ § 1 a § 11 lesního zákona.

⁹⁷ § 11 odst. 2 lesního zákona; MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 12.

⁹⁸ § 2 písm. a) lesního zákona.

*a generační fluktuace, zůstává trvalou vegetační formací.*⁹⁹ Lesy zaujímají zhruba třetinu celkového území České republiky. Jak již bylo zmíněno, jedná se o jednu ze složek životního prostředí, nicméně je vhodné upřesnit, že se jedná o majetkově přisvojitelnou složku životního prostředí.¹⁰⁰

V souvislosti s výše vyloženou definicí je potřeba vymežit také pojem pozemky určené k plnění funkcí lesa. Skupinu těchto pozemků je možné na základě právní úpravy rozdělit ještě do dvou hlavních podskupin, kterými jsou tzv. lesní pozemky a tzv. jiné pozemky.¹⁰¹ Jako tzv. lesní pozemky chápeme pozemky s lesními porosty a plochy, na nichž byly porosty odstraněny za účelem obnovy lesa, lesní průseky a nezpevněné lesní cesty,¹⁰² pokud nejsou širší než 4 m, a dále pozemky, na nichž byly lesní porosty dočasně odstraněny na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů.¹⁰³ Tzv. jiné pozemky, u nichž může orgán státní správy lesů nařídit označení jejich příslušnosti k pozemkům určeným k plnění funkcí lesa, poté představují zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, ostatní plochy, pozemky nad horní hranicí dřevinné vegetace (hole), s výjimkou pozemků zastavěných a jejich příjezdních komunikací, a lesní pastviny a políčka pro zvěř, pokud nejsou součástí zemědělského půdního fondu a jestliže s lesem souvisejí nebo slouží lesnímu hospodářství.¹⁰⁴ Tyto jiné pozemky v zásadě samy o sobě neplní funkci lesa, avšak mohou doplňovat lesní biotop, představovat funkčně nezbytnou součást obhospodařování lesa či sloužit k realizaci jednotlivých funkcí lesa.¹⁰⁵

Lesní školky a plantáže lesních dřevin založené na pozemcích, které nejsou určeny k plnění funkcí lesa, nejsou obecně považovány

---

⁹⁹ ŠEFL, Jiří. *Funkce lesa – základy*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2014, s. 4.

¹⁰⁰ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 190-191.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 195.

¹⁰² Dle § 2 vyhlášky č. 239/2017 Sb., o technických požadavcích pro stavby pro plnění funkcí lesa, se jedná o komunikaci pro dopravní zpřístupnění lesů a jejich propojení se silnicemi, místními nebo účelovými komunikacemi, která slouží k odvozu dříví, těžebních zbytků nebo dřevěné štěpky a k dopravě osob, materiálů nebo strojů pro hospodaření v lese.

¹⁰³ § 3 odst. 1 písm. a) lesního zákona.

¹⁰⁴ § 3 odst. 1 písm. b) lesního zákona.

¹⁰⁵ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 58-59.

za pozemky určené k plnění funkcí lesa.¹⁰⁶ V případě, že se u pozemku vyskytnou pochybnosti o tom, zda se jedná o pozemek určený k plnění funkcí lesa, poskytuje řešení orgán státní správy lesů svým deklaratorním rozhodnutím.¹⁰⁷ Jiné pozemky, které dle předchozích parametrů nenáleží mezi pozemky určené k plnění funkcí lesa, je možné na základě návrhu vlastníka pozemku nebo s jeho souhlasem prohlásit rozhodnutím orgánu státní správy lesů za pozemky určené k plnění funkcí lesa.¹⁰⁸ Je však potřeba stále dbát souladu s ustanoveními zvláštních předpisů. Na veškeré zmíněné typy pozemků, včetně lesních cest, dopadá totožná právní úprava obecného užívání lesa.¹⁰⁹

Les tradičně plní řadu funkcí. Obecně jsou tyto funkce děleny do dvou základních skupin, kterými jsou produkční funkce a mimoprodukční funkce.¹¹⁰ Produkční funkce souvisejí s poskytováním materiální, na trhu uplatnitelné hodnoty. Typickou je pak například funkce dřevoprodukční či produkce lesních plodů.¹¹¹ Mimoprodukční funkce souvisí s účinky lesa vedle lesní produkce, tedy obecně s přírodními účinky lesů – zejména s ekologickými, environmentálními, společenskými, sociálními a podobnými aspekty užití lesů.¹¹² Lze je dále dělit na samovolné a řízené, přičemž samovolné mimoprodukční funkce jsou uskutečňovány samotnou existencí lesa bez ohledu na potřeby člověka a společnosti a řízené mimoprodukční funkce představují ty účinky lesa, jež časoprostorově požaduje společnost jako taková a doprovází je cílevědomá lesnická činnost. Mezi samovolné mimoprodukční funkce řadíme například funkci hydrickou, klimatickou, kulturní či zdravotně hygienickou. Do kategorie řízených mimoprodukčních funkcí pak patří například

---

¹⁰⁶ § 3 odst. 2 lesního zákona.

¹⁰⁷ § 3 odst. 3 lesního zákona; JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*, c.d., s. 195-196.

¹⁰⁸ § 3 odst. 4 lesního zákona.

¹⁰⁹ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 58-59.

¹¹⁰ § 2 písm. b) lesního zákona.

¹¹¹ VYSKOT, Ilja. *Kvantifikace a hodnocení funkcí lesů České republiky*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2003, s. 18, 63.

¹¹² MIKESKA, Miroslav a VACEK, Stanislav. *Funkce lesa a trvale udržitelné hospodaření. Lesnická práce: časopis vydávaný Čs. maticí lesnickou a věnovaný lesnické vědě a praxi*. Písek: Čs. matice lesnická, roč. 89 (2010), č. 4, s. 14-17.

vodohospodářská, půdoochranná, rekreační či léčebně-lázeňská funkce.¹¹³

S jednotlivými funkcemi lesa souvisí i kategorizace lesů na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské.¹¹⁴ Tyto kategorie se poté ještě dále rozvětvují. O zařazení lesů do vybraných kategorií nebo jejich vyřazení rozhoduje orgán státní správy lesů na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu.¹¹⁵ Všechny zmíněné kategorie lesů mohou patřit v závislosti na imisním zatížení do zvláštní skupiny lesů pod vlivem imisí. Rozeznáváme u nich celkem čtyři pásma ohrožení.¹¹⁶

Kategorie lesů ochranných zahrnuje vysokohorské lesy pod hranicí stromové vegetace chránící níže položené lesy a lesy na exponovaných hřebenech, lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích (sutě, kamenná moře, prudké svahy, strže a jiné) a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.¹¹⁷

Lesy zvláštního určení pak představují lesy, které nepatří do skupiny lesů ochranných a nacházejí se ve vymezených stanovištích, jimiž jsou pásma hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně, ochranná pásma zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních vod a území národních parků a národních přírodních rezervací.¹¹⁸ Dále se do této kategorie řadí také lesy, u nichž jsou produkční funkce podřazeny veřejnému zájmu na zlepšení a ochraně životního prostředí nebo jinému oprávněnému zájmu na plnění mimoprodukčních funkcí. Mezi takové lesy patří například lázeňské lesy, lesy příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí, lesy sloužící lesnickému výzkumu a lesnické výuce či lesy potřebné pro zachování biologické různorodosti a další.¹¹⁹

---

¹¹³ ŠEFL, Jiří, c. d., s. 58.

¹¹⁴ § 6 lesního zákona.

¹¹⁵ § 7 odst. 2 a § 8 odst. 3 lesního zákona.

¹¹⁶ § 10 lesního zákona.

¹¹⁷ § 7 odst. 1 lesního zákona.

¹¹⁸ § 8 odst. 1 lesního zákona.

¹¹⁹ § 8 odst. 2 lesního zákona.

Hospodářské lesy představují jakousi zbytkovou kategorii, jelikož se sem řadí lesy, které nejsou zařazeny v kategorii lesů ochranných nebo lesů zvláštního určení.¹²⁰

Pro obranu státu slouží tzv. vojenské lesy, jejichž využití a správu právní úprava podrobněji specifikuje. Vojenské lesy, které jsou v působnosti Ministerstva obrany, spravuje Vojenský lesní úřad v rozsahu působnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností a krajského úřadu.¹²¹ K vojenským lesům se váže úprava ZajObr. Ve smyslu § 29 tohoto zákona lze za vojenský les v působnosti Ministerstva obrany považovat ty lesní pozemky, které jsou objekty důležitými pro obranu státu. Vstup do vojenských lesů se rovněž řídí ZajObr.

4.2. Ochrana lesa při veřejném užívání

Ačkoli byla obecná východiska věty druhé § 19 odst. 1 lesního zákona vyložena již výše, je v této souvislosti potřeba znovu poukázat na obsah tohoto ustanovení. Povinnost každého les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka či nájemce lesa a jeho zaměstnanců při vstupu do lesa a sběru plodů a klesti v lese směřuje skutečně výhradně ke vstupu do lesa, nikoli k vjezdu motorovými vozidly, na kole, koni, saních nebo lyžích. Vjezd do lesa dále upravují jiná ustanovení zákona, zejména pak § 20 lesního zákona. Je potřeba dodat, že samotný lesní zákon neobsahuje ustanovení, jež by umožňovala postihovat porušení povinností týkajících se sběru lesních plodů a klesti v lese, eventuálně nerespektování pokynů vlastníka, nájemce lesa nebo jeho zaměstnanců.¹²²

Významný prvek ochrany lesa dále zakotvuje § 19 odst. 4 lesního zákona, jelikož umožňuje orgánu státní správy lesů z důvodu ochrany lesa nebo v zájmu zdraví nebo bezpečnosti fyzických osob vydat opatření obecné povahy o omezení nebo vyloučení vstupu do lesa. Omezení či vyloučení vstupu může být pouze dočasné,

---

¹²⁰ § 9 lesního zákona.

¹²¹ § 47 odst. 2 lesního zákona.

¹²² DVOŘÁK, Petr, c.d., s 58-59.

konkrétně je vymezena doba nejdéle 3 měsíců. Tuto dobu lze však prodlužovat, a to dokonce opakovaně (bez stanovení maximální časové hranice), pokud stále trvají podmínky odůvodňující omezení nebo vyloučení vstupu do lesa, respektive jsou stále naplňovány podmínky pro vydání opatření obecné povahy ve smyslu tohoto ustanovení. Prodloužit již stanovené omezení či vyloučení lze o dobu dalších 3 měsíců. Ke každému prodloužení pak dochází formou samostatného opatření obecné povahy.¹²³ Běžné jsou takovéto zákazy nebo omezení vstupu do lesa například v době zvýšeného nebezpečí požáru, v předvánočním období kvůli ohrožení krádežemi vánočních stromků nebo v období námraz a po větrné kalamitě, kdy hrozí zvýšené nebezpečí pádu větví či stromů.¹²⁴ Jelikož se může často jednat o nenadálé či nepředvídatelné situace a potřeba přijmout opatření vzniká prakticky okamžitě, může vydat orgán státní správy lesů omezení či vyloučení vstupu do lesa formou opatření obecné povahy i bez řízení o jeho návrhu. Takto vydané opatření obecné povahy nabývá účinnosti dnem vyvěšení na úřední desce úřadu. Zákon v této souvislosti stanovuje povinnost orgánu státní správy lesů vyrozumět dotčené osoby o vydání opatření obecné povahy také způsobem v místě obvyklým.¹²⁵ V opačném případě je potřeba dodržet postup stanovený v § 19 odst. 5 lesního zákona.

Neexistuje právní nárok na vydání opatření obecné povahy o omezení nebo vyloučení vstupu do lesa, právo podání podnětu není v tomto kontextu navrhovateli upřeno, avšak podnětu nemusí orgán státní správy lesů vyhovět. Ustanovení § 19 odst. 4 a 5 lesního zákona jsou ve vztahu speciality k obecné právní úpravě opatření obecné povahy obsažené v § 171 a násl. SpŘ. V situaci, kdy je vydáno více zakazů či jiných opatření zároveň, je potřeba za podmínky, že nic nebrání jejich platnosti vedle sebe, dodržovat všechna opatření a všechny zákazy současně.¹²⁶

---

¹²³ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 194-195, 200.

¹²⁴ DVOŘÁK, Petr, c.d., s 62-63.

¹²⁵ § 19 odst. 4 lesního zákona.

¹²⁶ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 63.

Kromě toho jsou další výjimky z práva obecného užívání lesa zakotveny též v některých zvláštních předpisech. Dočasná omezení jsou možná také na základě zákona o myslivosti, kdy ustanovení tohoto zákona umožňují orgánu státní správy myslivosti opatřením obecné povahy nařídit přiměřené omezení nebo i zákaz vstupu do honitby nebo jejích částí za účelem ochrany zvěře.¹²⁷ Je vhodné připomenout závěry NSS, jenž ve svém rozsudku sp. zn. 5 As 412/2020 vyložil následující: „*Orgán státní správy myslivosti nemůže opatřením obecné povahy podle § 9 odst. 3 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, zakázat vstup do honitby plošně na dobu neurčitou; takový absolutní zákaz je v přímém rozporu s právem na volný průchod krajinou (§ 63 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny), příp. obecným užíváním lesů (§ 19 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích).*“¹²⁸ Po projednání s dotčenými obcemi může dále opatřením obecné povahy dojít k omezení nebo zakazu vstupu do národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a prvních zón chráněných krajinných oblastí.¹²⁹ Za zmínku stojí i oprávnění velitele zásahu při provádění záchranných a likvidačních prací stanovit určitá dočasná omezení k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí či různorodá omezení související s trváním nouzového stavu.¹³⁰ Mezi omezení, která mají trvalý charakter, lze zařadit například omezení vstupu na území vojenských újezdů,¹³¹ dále omezení nebo zákaz vstupu do objektů důležitých pro obranu státu,¹³² zákaz pohybovat se mimo vyhrazené cesty nebo trasy v klidových územích národních parků a v národních přírodních rezervacích¹³³ či zákaz vstupu a vjezdu do ochranných pásem vodních zdrojů I. stupně.¹³⁴

---

¹²⁷ § 9 odst. 3 zákona o myslivosti.

¹²⁸ Rozsudek NSS ze dne 7. 1. 2022, sp. zn. 5 As 412/2020.

¹²⁹ § 64 OchPřKr.

¹³⁰ § 19 odst. 3 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

¹³¹ § 37 a § 38 ZajObr.

¹³² § 29 ZajObr.

¹³³ § 17 odst. 2 a § 29 písm. d) OchPřKr.

¹³⁴ § 30 odst. 7 VodZ; FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 189-190.

4.2.1. Zákaz některých činností v lesích

Jelikož jsou meze práva obecného užívání lesa v § 19 lesního zákona stanoveny pouze obecně, obsahuje § 20 lesního zákona taxativní výčet zákazů vybraných činností v lese. Systematicky je právní úprava zákazů vybraných činností v lese zařazena do hlavy třetí upravující obecné užívání lesů, tedy okruh práv a povinností, které mají vůči lesu osoby odlišné od vlastníka. Pokud se má určitý zákaz vztahovat i na vlastníka lesa, musí tak být výslovně stanoveno. Úprava obsažená v § 20 lesního zákona úzce souvisí s dikcí § 53 lesního zákona, který vymezuje přestupky fyzických osob v souvislosti s obecným užíváním lesa. Všechny zákazy navíc představují konkretizaci obecné prevenční povinnosti vyjádřené v § 11 odst. 1 lesního zákona, tedy povinnosti každého počínat si tak, aby nedocházelo k ohrožování nebo poškozování lesů, jakož i objektů a zařízení sloužících hospodaření v lese.¹³⁵

V lese je tak dle § 20 odst. 1 písm. a) lesního zákona zakázáno rušit klid a ticho, a to zejména s ohledem na rekreační funkci lesa, ochranu volně žijících živočichů¹³⁶ a ochranu akustického komfortu.

Dále je dle § 20 odst. 1 písm. b) zakázáno provádět terénní úpravy, narušovat půdní kryt, budovat chodníky, stavět oplocení a jiné objekty. Na výkon těchto činností dopadá primárně veřejnoprávní regulace obsažená ve StavZ. Na základě principu jednoty a bezrozpornosti právního řádu, ze kterého plyne požadavek přikládat týmž pojmům obsaženým v různých právních předpisech zásadně stejný význam a obsah, ledaže by existovaly rozumné důvody k závěru, že stejný význam mít nemají, lze i při výkladu zde použitých pojmů užít terminologický aparát StavZ.

§ 20 odst. 1 písm. c) až e) zakazují takové činnosti, které lze vesměs podřadit pod pojem „hospodaření v lese“.¹³⁷ V lese je tak

---

¹³⁵ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 203-204.

¹³⁶ Tento zákaz se zčásti věcně překrývá se zákazem plašení zvěře zakotveným v § 9 odst. 1 zákona o myslivosti.

¹³⁷ Hospodařením v lese se ve smyslu § 2 písm. d) lesního zákona rozumí obnova, ochrana, výchova a těžba lesních porostů a ostatní činnosti zabezpečující plnění funkcí lesa.

zakázáno vyzvedávat semenáčky a sazenice stromů a keřů lesních dřevin, jelikož vlastník lesa je ve smyslu § 507 ObčZ vlastníkem také trvalého porostu, který se na pozemku nachází, dále těžit stromy a keře nebo je poškozovat a sbírat semena lesních dřevin, ochmet¹³⁸ a jmelí. Jelikož může výkon těchto činností vyústit v poškození lesa jakožto složky životního prostředí, podléhá tato činnost striktní regulaci obsažené v ustanoveních hlavy čtvrté a páté lesního zákona, a to i v případě, že ji uskutečňuje vlastník.¹³⁹

Na základě § 20 odst. 1 písm. f) je v lese zakázáno sbírat lesní plody způsobem, který poškozuje les. Poškozováním lesa je myšlen jednak vznik majetkové újmy na pozemcích či porostech, na nichž a v nichž je sběr prováděn, jednak i vznik újmy ekologické. Může tak jít například o sběr hub způsobem, který poškozuje podhoubí, nebo sběr borůvek tzv. hřebenem.¹⁴⁰

Rovněž je podle § 20 odst. 1 písm. g) v lese zakázáno jezdit a stát s motorovými vozidly.¹⁴¹ Tento zákaz podle současné úpravy zahrnuje všechny lesní cesty jako účelové komunikace, části pozemků určených k plnění funkcí lesa, jež k jízdě a stání motorových vozidel vůbec nejsou určeny (lesní porosty), ale i všechny komunikační linie, které se nacházejí na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, tedy lesní svážnice i technologické linky. Leckdy se snaží vlastníci lesů zajistit dodržování tohoto zákazu tím, že umisťují závory na lesní cesty. V této souvislosti je však potřeba zdůraznit, že uzamykatelná i neuzamykatelná závora představuje pevnou překážku, kterou lze na lesní cestu umístit pouze na základě povolení silničního správního úřadu vydaného se souhlasem Policie České republiky.¹⁴² Dle § 20 odst. 6 lesního zákona se zákaz jezdit a stát v lese s motorovými vozidly nevztahuje na zaměstnance orgánu státní správy

---

¹³⁸ Bohatě větvený poloparazitický opadavý keř kulovitěho tvaru, který může dosáhnout výšky až 1 m a plodí hruškovité až kulovité žluté bobule.

¹³⁹ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 67; FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 206-207.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Motorovým vozidlem se podle § 2 písm. g) ProvPoz rozumí nekolejové vozidlo poháněné vlastní pohonnou jednotkou a trolejbus.

¹⁴² § 29 odst. 1 a 3 PozKom.

lesů, ovšem pouze v obvodu jejich působnosti¹⁴³ při výkonu činností podle lesního zákona. Dále tento zákaz neplatí také pro osoby, které vykonávají činnosti povolené zvláštními předpisy. Takové osoby by případně měly být schopny prokázat, že k vjezdu nebo stání došlo v mezích výkonu činnosti povolené zvláštním právním předpisem.¹⁴⁴ Kompletní výčet zvláštních předpisů, které by zakládaly možnost vjezdu a stání v lese s motorovými vozidly, je obtížné sestavit. Může jít však například o VodZ, PozKom či OchPřKr.¹⁴⁵

Zákaz vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu a zákaz vstupovat do porostů, kde se provádí těžba, manipulace nebo doprava dříví stanovuje § 20 odst. 1 písm. h) a i). Nejedná se však o zákaz vstupu do obor, které jsou druhem honitby ve smyslu zákona o myslivosti.¹⁴⁶ Oploceným místem je potřeba rozumět část lesa nacházející se uvnitř obvodového oplocení bez ohledu na jeho materiálovou skladbu, rozměry a důvod vzniku. Aby nedocházelo ke zneužívání tohoto zákazu vlastníky lesa za účelem zneprístupnění lesa, obsahuje lesní zákon výslovný zákaz oplocovat les z vlastnických důvodů nebo za účelem omezení obecného užívání lesa.¹⁴⁷ To se ovšem netýká lesních školek, oplocení zřízeného k ochraně lesních porostů před zvěří a oplocení obor nebo farmových chovů zvěře. Zákaz vstupovat do porostů, kde se provádí těžba, manipulace nebo doprava dříví, má spíše krátkodobou povahu. Oplocená místa jsou z práva obecného užívání lesa vyloučena zpravidla dlouhodobě.¹⁴⁸

Co se týče jízdy na kole, koni, lyžích a saních, platí v lese zákaz takové jízdy pouze mimo lesní cesty a vyznačené trasy. Ačkoli § 20 odst. 1 písm. j) zmiňuje pouze jízdu na kole, koni, lyžích a saních, lze dovodit, že tento zákaz dopadá i na jízdu na jiných zvířatech,

---

¹⁴³ Ve smyslu působnosti místní.

¹⁴⁴ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 75-76.

¹⁴⁵ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 232.

¹⁴⁶ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 70.

¹⁴⁷ § 32 odst. 8 lesního zákona.

¹⁴⁸ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 209-211.

koloběžkách, snowboardech a dalších prostředcích, jejichž použití má na les obdobné dopady.¹⁴⁹

Ochranu lesa před požáry a regulaci táboření jakožto rekreační aktivity zakotvuje § 20 odst. 1 písm. k). Mimo vyhrazená místa je tak v lese zakázáno kouřit, rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně a tábořit. Jak je zřejmé z formulace tohoto zákazu, nejde o absolutní zákaz těchto činností v lese, realizovat je lze však striktně pouze na vyhrazených místech. Lesní zákon přímo nestanovuje, jak mají být taková místa vyhrazena. Akt vyhrazení určitého místa pro kouření, rozdělování nebo udržování otevřeného ohně a táboření může spočívat například v umístění informační tabulky, může ale také vyplývat z faktického stavu daného pozemku, tedy například z přítomnosti ohniště, krbu či grilu u turistického přístřešku nebo lovecké chaty. Tento zákaz dále rozvíjí § 20 odst. 2 lesního zákona, který nedovoluje rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně do vzdálenosti 50 metrů od okraje lesa, tedy v jeho tzv. ochranném pásmu. Ochranné pásmo lesa není legislativou výslovně pojmenováno, nicméně je fakticky zavedeno ve vzdálenosti 50 metrů od hranice lesa. Přesné určení potřebné vzdálenosti však komplikuje skutečnost, že není blíže stanoven způsob určení vzdálenosti od okraje lesa pro účely řádné aplikace zmíněného ustanovení.¹⁵⁰

K zamezení nebezpečí vzniku požáru či jiného poškození lesa je v lese stanoven podle § 20 odst. 1 písm. l) zákaz odhazovat hořící nebo doutnající předměty. Tím je potřeba rozumět odhazování či upouštění věcí jakéhokoliv skupenství, pakliže mohou zapříčinit vznik otevřeného ohně.¹⁵¹

---

¹⁴⁹ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 212.

¹⁵⁰ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 73-74; FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 214-215.

¹⁵¹ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 215.

V návaznosti na úpravu VodZ platí v lese podle § 20 odst. 1 písm. m) zákaz narušovat vodní režim a hrabat stelivo (hrabanku¹⁵²). Následkem takové činnosti totiž může dojít k ohrožení hydrické a protierozní funkce lesa a k narušení stanovišť, která strádají kvůli nemožnosti tvorby humusu. Naše právní úprava rozeznává také pojem změny vodního režimu. Zákaz změny vodního režimu je běžnou součástí základních ochranných podmínek některých zvláště chráněných území podle OchPřKr.¹⁵³ Z věcného hlediska jsou oba tyto zákazy velmi podobné.¹⁵⁴

Ačkoli se může systematické zařazení zákazu pást dobytek, umožňovat výběh hospodářským zvířatům a průhon dobytka lesními porosty do hlavy třetí lesního zákona zdát nepřilíš výstižné, nalezneme i přesto tento zákaz v § 20 odst. 1 písm. n). V této souvislosti je potřeba podotknout, že pastvu dobytka na pozemcích určených k plnění funkcí lesa na základě smlouvy o služebnosti pastvy předpokládá § 1261 ObčZ. Dochází zde tak ke střetu veřejnoprávní a soukromoprávní úpravy a je potřeba přihlížet k pravidlu nezávislého uplatňování soukromého práva na právu veřejném podle § 1 odst. 1 věty druhé ObčZ.¹⁵⁵ V souvislosti s úpravou služebnosti průhonu zakazuje ObčZ v § 1275 odst. 2 zřídit služebnost průhonu dobytka, pakliže je služebným pozemkem jakýkoliv pozemek určený k plnění funkcí lesa, zatímco zřízení služebnosti pastvy dobytka je podle § 1279 odst. 2 ObčZ vyloučeno pouze v případě, že služebným pozemkem má být pozemek s lesními porosty. Lesní zákon navíc neumožňuje povolení výjimky ze zákazu pastvy a průhonu dobytka lesními porosty. Smlouva o zřízení služebnosti pastvy dobytka uzavřená sice v plném souladu s § 1261 a § 1279 odst. 2 ObčZ, ovšem v rozporu se zákazem v § 20 odst. 1 písm. n) lesního zákona, by proto byla patrně neplatná

---

¹⁵² Hrabanka, jinými slovy také jehličnatka, představuje směs opadu listů a jehličí, úlomků dřeva, kůry, větví plodů a odumřelých částí podrostu. Jedná se o zeminu používanou běžně v zahradnictví.

¹⁵³ § 16 odst. 1 písm. h), § 26 odst. 3 písm. a) a § 29 písm. a) OchPřKr.

¹⁵⁴ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 72; FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 215-216.

¹⁵⁵ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 72-73.

pro rozpor se zákonem,¹⁵⁶ pokud by navíc došlo k naplnění takovýchto smluv a zvířata by byla skutečně v lese pasena, jednalo by se o přešůpek podle lesního zákona.¹⁵⁷ Proto je účel zmíněné občanskoprávní úpravy do určité míry paradoxní a obtížně pochopitelný.¹⁵⁸ NS ve svém rozsudku sp. zn. 22 Cdo 225/2006 nadto uzavřel následující: „*Věcné břemeno nemůže soud ani soukromá osoba zřídít v rozporu s veřejnoprávními předpisy; zapovídá-li zákon určitý způsob užití pozemku, nelze zřídít věcné břemeno se zapovězeným obsahem.*“¹⁵⁹

Dále je také potřeba poukázat na to, že nelze dovést zákaz provozování farmového chovu v lese, a to s ohledem na skutečnost, že lesní zákon umožňuje oplocení lesa za účelem farmového chovu zvířete.¹⁶⁰ Chov hospodářských zvířat v lese je tedy možný a není v rozporu s lesním zákonem.¹⁶¹

Velmi často porušovaný je zákaz znečišťovat les odpady a odpadky upravený v § 20 odst. 1 písm. o) lesního zákona. Za odpad se ve smyslu § 4 odst. 1 OdpZ považuje každá movitá věc, již se osoba zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit. Dle údajů vyplývajících z pozemního šetření NIL2 (2011–2015) připadá dokonce na každého obyvatele v průměru zhruba 6 kusů odpadků v lese.¹⁶² Vzhledem k tomu, že je vlastník lesa povinen udržovat svůj les ve stavu, který odpovídá podmínkám stanoveným v lesním zákoně, má vlastník lesa povinnost nechat zlikvidovat jakýkoli odpad od neznámého původce. To může při častém znečišťování lesního prostředí představovat pro vlastníky značné obtíže, proto se vlastníci lesa snaží různými prostředky znečišťování lesa zabránit. Často se tak můžeme setkat s výstražnými cedulemi v lese, které zakazují zakládání skládek. S úpravou obsaženou

---

¹⁵⁶ Srov. § 580 odst. 1 ObčZ.

¹⁵⁷ § 53 odst. 1 písm. k) lesního zákona.

¹⁵⁸ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 72-73; FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 216-217.

¹⁵⁹ Rozsudek NS ze dne 23. 3. 2006, sp. zn. 22 Cdo 225/2006.

¹⁶⁰ § 32 odst. 8 lesního zákona.

¹⁶¹ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 73.

¹⁶² KUČERA, Miloš, Radim ADOLT, Ivo KOHN, et al. *Národní inventarizace lesů v České republice - výsledky druhého cyklu (2011-2015)*. Brandýs nad Labem: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, 2019, s. 329-330.

v OdpZ se zákaz znečišťování lesa odpady a odpadky zčásti překrývá. To se projevuje mimo jiné i v tom, že v návaznosti na úpravu OdpZ se může osoba, která neoprávněně založí skládku nebo odkládá odpady mimo vyhrazená místa, dopustit přestupku.¹⁶³

Všechny zmíněné zákazy platí bez dalšího při obecném užívání lesa jeho návštěvníky. § 20 odst. 3 lesního zákona v této souvislosti stanovuje, že zákazy naopak nedopadají na činnosti, které jsou prováděny při hospodaření v lese. Vybrané zákazy, konkrétně zákaz odhazovat hořící nebo doutnající předměty, narušovat vodní režim a hrabat stelivo, pást dobytek, umožňovat výběh hospodářským zvířatům a průhon dobytka lesními porosty a znečišťovat les odpady a odpadky, musí dodržovat i vlastníci lesa, nájemci lesa nebo ti, kdo užívají les z jiného právního důvodu,¹⁶⁴ za předpokladu, že právě nevykonávají činnosti spojené s hospodařením v lese. V případě těchto vybraných zákazů, které by šlo na základě jejich povahy označit za absolutní, lze shrnout, že se vztahují k činnostem, které mohou bezprostředně ohrozit samotnou existenci lesa nebo by mohly mít vážný dopad na jeho stav, zachování či jeho přirozenou obnovu, proto vyžadují přísnější úpravu.¹⁶⁵

Na základě díkce § 20 odst. 4 lesního zákona může vlastník lesa povolit výjimku ze zákazů, které ze své podstaty nejsou absolutní, tedy ze zákazů uvedených v § 20 odst. 1 písm. a) až k) lesního zákona. Zákon přímo nestanoví, jakou formou by měla být výjimka udělena. Opět ovšem neexistuje právní nárok osoby, která o výjimku žádá, na udělení takové výjimky ze strany vlastníka lesa. Ze zákona není vyloučeno ani povolení výjimky za adekvátní úplatu či jinou formu odměny. V případě, že bude výjimka udělena za určitou formu odměny, je potřeba stále dbát souladu s dobrými mravy. Pokud by měla být v souvislosti s udělením výjimky porušena práva jiných vlastníků lesů,

---

¹⁶³ § 117 OdpZ; DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 73; FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 218-219.

¹⁶⁴ V zásadě se jedná o osoby, které les užívají na základě jiného práva než vlastnického nebo na základě nájemní smlouvy. Půjde tak například o vypůjčitele, správce dědictví, správce konkurzní podstaty a další.

¹⁶⁵ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 73; FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 220-222.

má orgán státní správy lesů možnost zasáhnout, a to na návrh vlastníka (jedná se o správní řízení, které lze zahájit výlučně na základě žádosti).¹⁶⁶

Další výjimky ze zákazů, které souvisí s výkonem práva myslivosti, pak zavádí § 20 odst. 7 lesního zákona. Dle tohoto ustanovení se zákaz rušit klid a ticho, vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu a jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo saních mimo lesní cesty a vyznačené trasy nevztahuje na výkon práva myslivosti, a nevyžaduje tak udělení výjimky ze strany vlastníka lesa. Souhlas vlastníka lesa je potřeba v případě výjimky ze zákazu provádět terénní úpravy, narušovat půdní kryt, budovat chodníky, stavět oplocení a jiné objekty a jezdit a stát s motorovými vozidly. Zákonodárce chtěl tímto pravděpodobně zdůraznit odchylky podmíněné výkonem práva myslivosti, i když výjimku ze zákazů lze povolit z jakéhokoli důvodu na základě § 20 odst. 4 lesního zákona.¹⁶⁷

Co se týče organizovaných nebo hromadných sportovních akcí v lese, jejich pořádáním a konáním dochází bezpochyby k naplňování rekreačně-sportovní funkce lesa, ovšem v zájmu ochrany lesa a s ohledem na prevenci újmy na lesním prostředí je potřeba tuto činnost regulovat.¹⁶⁸ Pořádání a konání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí je možné na základě oznámení orgánu státní správy lesů dle § 20 odst. 5 lesního zákona. Při aplikaci tohoto ustanovení se však setkáváme s výkladovými obtížemi, jelikož právní doktrína ani judikatura zatím nepodávají zcela jasnou odpověď na to, co vše lze považovat za „organizovanou nebo hromadnou sportovní akci“. Pod tento právní pojem však pravděpodobně nelze podřadit akce kulturní, osvětové či výchovně-vzdělávací povahy jako například koncerty, divadelní představení, exkurze, přednášky ani akce turistické.

---

¹⁶⁶ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 223.

¹⁶⁷ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 76.

¹⁶⁸ JANČÁROVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*, c.d., s. 210.

Vždy je při výkladu tohoto pojmu potřeba přihlédnout k individuálním okolnostem případu a využít kombinace různých výkladových metod.¹⁶⁹

Zákon v této souvislosti stanovuje vedle obecných náležitostí podání¹⁷⁰ další potřebné náležitosti oznámení, kterými jsou místo a termín konání akce, předpokládaný počet účastníků, způsob zajištění a souhlas vlastníka lesa.¹⁷¹ Osobou povinnou k oznámení těchto skutečností je pořadatel, který tak musí učinit nejméně 30 dnů předem konání plánované akce. Pokud pořadatel při oznámení vynechá některou z požadovaných náležitostí, oznámení učiní pozdě, či jej neučiní vůbec, vystavuje se nebezpečí postihu za přestupek.¹⁷² Zákon poskytuje orgánu státní správy lesů možnost zasáhnout do konání akce stanovením doplňujících podmínek. Nejčastěji půjde o podmínky, jejichž účelem bude zamezit vzniku ekologické nebo majetkové újmy. Případný zásah musí orgán státní správy lesů učinit ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení oznámení. Vzhledem k tomu, že je orgán státní správy lesů povinen o stanovení doplňujících podmínek rozhodovat ve správním řízení, je zákonodárcem stanovená lhůta pro vydání správního rozhodnutí o stanovení doplňujících podmínek poměrně krátká, orgán státní správy lesů proto musí reagovat rychle.¹⁷³

Je potřeba zdůraznit, že zákaz jezdit a stát s motorovými vozidly v lese a zákaz jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních mimo lesní cesty a vyznačené trasy platí i pro organizované nebo hromadné sportovní akce v lese, pokud vlastník lesa nepovolí výjimku z těchto zákazů v souladu s § 20 odst. 4 lesního zákona. Pokud by navíc mělo v souvislosti s konáním akce dojít k porušení práv jiných vlastníků lesů, rozhodovat bude orgán státní správy lesů.¹⁷⁴

Ochranou lesa při obecném užívání se nutně nezabývá pouze lesní zákon. S dalšími zákazy a omezeními, které se dotýkají užívání

---

¹⁶⁹ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 225-228.

¹⁷⁰ Viz § 37 odst. 2 SpŘ.

¹⁷¹ V situaci, kdy je vlastník lesa sám oznamovatelem akce, není nutné tento souhlas připojovat.

¹⁷² § 53 odst. 1 písm. p) lesního zákona.

¹⁷³ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 75.

¹⁷⁴ Tamtéž.

lesa a vstupu do něj, se můžeme setkat i v jiných zákonech, a to například v OchPřKr, v ZajObr či v zákoně o myslivosti.¹⁷⁵

4.2.2. Dozor nad obecným užíváním lesa

V případě veřejného užívání lesů je potřeba rozdělit výkon dozoru do dvou rovin. V první řadě dozor vykonává Česká inspekce životního prostředí, jež dohlíží na dodržování ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se funkcí lesů právními a fyzickými osobami.¹⁷⁶ Z toho plyne, že Česká inspekce životního prostředí vykonává dozor nad veřejným užíváním vůči vlastníkovi, a to právě na základě skutečnosti, že jí přísluší dozor nad dodržováním právních předpisů týkajících se funkcí lesů, jelikož vlastník je povinen mimo jiné dbát o to, aby funkce lesa byly zachovány.¹⁷⁷ Proto bude například v situaci, kdy vlastník lesa brání realizaci veřejného užívání, dána pravomoc České inspekce životního prostředí, jelikož veřejné užívání úzce souvisí s rekreační funkcí lesů. V případě obecného užívání lesů občany je pak lesním zákonem svěřen dozor lesní stráž.¹⁷⁸ Lesní stráž tak vykonává dozor nad veřejným užíváním pouze ve vztahu k uživatelům lesa.¹⁷⁹

Pakliže budeme chtít rozvinout dozor vykonávaný lesní stráž, ustanovení § 38 odst. 1 lesního zákona jí jasně svěřuje ochrannou službu v lesích při obecném užívání občany. Ochranná služba obecně zahrnuje dohled nad chováním fyzických osob v lese, nejčastěji nad chováním běžných návštěvníků lesa. Lesní stráž vystupuje jako úřední osoba¹⁸⁰ a je ustanovena orgánem státní správy lesů návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu.¹⁸¹ To však pouze v případě, že fyzická osoba, která má tuto funkci zastávat, splňuje současně všechny podmínky stanovené v § 38 odst. 3 lesního zákona. Pokud nejde o návrh

---

¹⁷⁵ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*, c.d., s. 210.

¹⁷⁶ § 2 zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa.

¹⁷⁷ § 11 odst. 2 lesního zákona.

¹⁷⁸ § 38 lesního zákona.

¹⁷⁹ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání jako subjektivní právo*, c.d., s. 210.

¹⁸⁰ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*, c.d., s. 210.

¹⁸¹ § 38 odst. 2 lesního zákona.

vlastníka lesa, není orgán státní správy lesů povinen zahajovat řízení, a to ani na základě žádosti osoby, která se chce lesní stráží stát.¹⁸² Obvod působnosti lesní stráže může orgán státní správy lesů vymežit pouze v rámci svého správního obvodu (místní působnosti). V této souvislosti lesní zákon stanovuje, že se na řízení o ustanovování lesní stráže nevztahují obecné předpisy o správním řízení.¹⁸³

Lesní stráž disponuje služebním odznakem a průkazem lesní stráže. Tento odznak i průkaz vydává orgán státní správy lesů, který zároveň vede evidenci lesních stráží.¹⁸⁴ Lesní stráž se tak v případě potřeby může jednoduše prokázat, evidence pak umožňuje lesní stráž efektivně dohledat. Evidence navíc obsahuje i seznam ztracených nebo odcizených služebních odznaků a průkazů lesní stráže.¹⁸⁵

Práva a povinnosti lesní stráže blíže upravuje § 39 lesního zákona. Jak již bylo zmíněno, lesní stráž vystupuje v postavení úřední osoby a podle platného trestního zákona nese odpovědnost za výkon své činnosti.¹⁸⁶

§ 39 odst. 1 lesního zákona představuje výčet základních povinností lesní stráže, mezi které patří povinnost prokázat se průkazem lesní stráže a nosit služební odznak, dohlížet na dodržování povinností spojených s obecným užíváním lesů a v neposlední řadě oznamovat neodkladně zjištěné závady, nedostatky a škody podle jejich povahy buď vlastníku nebo uživateli lesa, či orgánu, jenž ji ustanovil, popřípadě v neodkladných případech také orgánům Policie České republiky nebo příslušným orgánům státní správy. Mimo povinnosti stanovené přímo lesním zákonem však musí lesní stráž plnit ještě i další povinnosti, které v praxi vyplývají z povahy a účelu funkce lesní stráže a ze samotného postavení lesní stráže jako úřední osoby. Lesní stráž by tak například měla vystupovat a působit důstojně a dbát přiměřeného oděvu.¹⁸⁷

---

¹⁸² DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 143-144.

¹⁸³ § 38 odst. 2 lesního zákona.

¹⁸⁴ § 38 odst. 4 lesního zákona.

¹⁸⁵ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 144.

¹⁸⁶ STANĚK, Jiří. § 38 [Obsah funkce a osoba lesní stráže]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 429.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 432-433.

Oprávnění lesní stráže poté nalezneme v taxativním výčtu § 39 odst. 2 lesního zákona. Ačkoli zákon svěřuje lesní stráži hned několik významných oprávnění, v praxi může být výkon těchto oprávnění komplikovanější, jelikož se v jisté míře odvíjí od postoje osoby, která nejedná v souladu se zákonem a proti které je lesní stráž nucena zasáhnout, a jejího respektu k lesní stráži.¹⁸⁸ Navíc jsou některá oprávnění formulována jen velmi rámcově, proto se může lesní stráž snadno vystavit riziku překročení svých pravomocí nebo přiblížit výkonu oprávnění lesní stráže způsobem, který odporuje zákonu.¹⁸⁹

Ačkoli není lesní stráž uvedena mezi osobami, které jsou podle § 79 odst. 1 ProvPoz oprávněny zastavovat vozidla (dopravní prostředky), lesní zákon výslovně lesní stráži toto oprávnění svěřuje.¹⁹⁰ Lesní stráž je tak oprávněna v případě důvodného podezření¹⁹¹ zastavit v lese a na účelových komunikacích v lese (lesních cestách) dopravní prostředek, kterým se pro potřeby tohoto ustanovení rozumí nejen osobní a nákladní motorová vozidla, ale i traktory, čtyřkolky, motocykly a kola. Lesní zákon nespecifikuje, jakým způsobem má dojít k zastavení dopravního prostředku lesní stráží, neměla by ovšem být ohrožena posádka vozidla, lesní stráž ani jiná osoba. V praxi může tato nedokonalost právní úpravy vyvolávat značné problémy.¹⁹² Obecné způsoby zastavování vozidel na pozemních komunikacích stanoví § 79 odst. 2 ProvPoz. Toto ustanovení může pro lesní stráž představovat vhodné vodítko, jak dopravní prostředek zastavit, byť není pro lesní stráž závazné.¹⁹³

Dále může lesní stráž v souvislosti s výkonem dohledu požadovat předložení souhlasu nebo výjimky udělené vlastníkem lesa

---

¹⁸⁸ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 147.

¹⁸⁹ STANĚK, Jiří. § 39 [Práva a povinnosti lesní stráže]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 433-434.

¹⁹⁰ § 39 odst. 2 písm. a) lesního zákona.

¹⁹¹ Jedná se o neurčitý právní pojem, který je podle ustálené judikatury nutno vykládat vždy s ohledem na okolnosti daného případu, musí však být založeno na dostatečně konkrétních a přesvědčivých poznacích a míra pravděpodobnosti musí dosahovat alespoň takové intenzity, že je pravděpodobné, že došlo k porušení zákona.

¹⁹² STANĚK, Jiří. § 39 [Práva a povinnosti lesní stráže]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 434-435.

¹⁹³ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 148.

pro příslušnou činnost.¹⁹⁴ Naproti tomu však lesní zákon neukládá povinnost mít fyzicky u sebe takový souhlas či výjimku, čímž se značně ztěžuje průkaznost. Součinnost osoby, která je vyzvána k předložení souhlasu nebo výjimky, tedy může být pravděpodobně zajištěna alternativně například uvedením údajů osoby, která výjimku udělila (vlastníka lesa či oprávněného zaměstnance vlastníka), a následně může dojít k ověření takto uvedených skutečností.¹⁹⁵

V případě, že se lesní stráž dozví o porušení lesního zákona v souvislosti s obecným užíváním lesa, je oprávněna zjistit totožnost osoby, jež se porušování dopouští.¹⁹⁶ V praxi tak nejčastěji půjde o situace, kdy lesní stráž vyzve danou osobu k předložení občanského nebo jiného průkazu, pomocí něhož bude možné osobu identifikovat (tedy zjistit její jméno, příjmení, datum narození a bydliště tak, aby nedošlo k záměně).¹⁹⁷

Pakliže je to nezbytné pro splnění určitého úkolu lesní stráže, je lesní stráž oprávněna pořídit zvukový, obrazový nebo jiný záznam o průběhu úkonu a také pořídit zvukový, obrazový nebo jiný záznam osob a věcí nacházejících se na veřejně přístupném místě.¹⁹⁸ Rozsah zákonného zmocnění je v tomto případě odlišný od zmocnění vyplývajícího z § 88 ObčZ, navíc se neomezuje čistě jen na zákrok lesní stráže. Záznam však musí být vždy pořízen ve vazbě na výkon pravomocí lesní stráže.¹⁹⁹ Smysl tohoto oprávnění spočívá především v možnosti zdokumentovat zjištěné porušení lesního zákona a zaznamenat případný zásah lesní stráže proti osobě, jež se porušení dopouští.²⁰⁰

Mezi stěžejní oprávnění lesní stráže patří oprávnění projednat příkazem na místě přestupky podle § 53 lesního zákona, tedy přestupky

---

¹⁹⁴ § 39 odst. 2 písm. b) lesního zákona.

¹⁹⁵ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 148.

¹⁹⁶ § 39 odst. 2 písm. c) lesního zákona.

¹⁹⁷ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 148.

¹⁹⁸ § 39 odst. 2 písm. d) lesního zákona.

¹⁹⁹ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 149.

²⁰⁰ STANĚK, Jirí. § 39 [Práva a povinnosti lesní stráže]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jirí, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 438-439.

fyzických osob v rámci obecného užívání lesa.²⁰¹ Lesní stráž v této souvislosti postupuje podle PřesZ.

Lesní stráž je oprávněna též k poměrně významnému zásahu do osobní svobody jedince, jelikož disponuje oprávněním zadržet osobu, která při obecném užívání lesa porušuje ustanovení lesního zákona, pokud nelze jiným způsobem zjistit její totožnost. Následně musí lesní stráž bezodkladně přivolat orgán Policie České republiky nebo zadrženou osobu bezodkladně tomuto orgánu předvést.²⁰² Zadržení může trvat jen po nezbytně nutnou dobu a může k němu dojít striktně jen za splnění zákonných podmínek. Současná úprava však neposkytuje lesní stráži bližší návod, jak takové zadržení osoby v praxi provést, je proto nutné vycházet ze samotného účelu zadržení.²⁰³

V neposlední řadě může lesní stráž požadovat pomoc nebo součinnost orgánů Policie České republiky, popřípadě též obecní policie, jestliže nemůže splnění svých povinností zajistit vlastními silami a prostředky.²⁰⁴ V praxi může jít o různorodé situace, kdy není dost dobře možné z pozice lesní stráže naplnit účel potřebného zákroku. Nejčastěji tomu tak bude například v případě, že se porušování lesního zákona dopouští větší skupina osob.²⁰⁵

4.3. Odpovědnost za škodu a nemajetkovou újmu při obecném užívání lesa

Realizace obecného užívání lesa se neobejde bez úpravy odpovědnostních vztahů, jež mohou v tomto ohledu vznikat za rozličných podmínek především mezi vlastníkem lesa a jeho uživatelem. V lesích se lze setkat s celou řadou potenciálně nebezpečných jevů, s čímž musí počítat každý z jeho návštěvníků. Na druhou stranu ani vlastníci lesa nemohou zcela ignorovat rizika hrozící v jejich lesích a musí proti nim včas zakročit. Je proto velmi

---

²⁰¹ § 39 odst. 2 písm. e) lesního zákona.

²⁰² § 39 odst. 2 písm. f) lesního zákona.

²⁰³ STANĚK, Jiří. § 39 [Práva a povinnosti lesní stráže]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 441-443.

²⁰⁴ § 39 odst. 2 písm. g) lesního zákona.

²⁰⁵ DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 149.

podstatné, aby pozitivněprávní úprava stanovila v potřebném rozsahu práva a povinnosti vlastníků i uživatelů lesa a poskytovala vhodné východisko pro předcházení a řešení situací, které vedou ke vzniku odpovědnosti.

Právní úprava odpovědnosti v lesním zákoně prošla významnými změnami, a to zejména s ohledem na vyvíjející se judikaturu ohledně odpovědnosti vlastníka lesa ve vztahu k uživateli. Zákonem č. 314/2019 Sb., kterým se mění lesní zákon a další související zákony, byla s účinností od 29. 11. 2019 stávající úprava § 19 lesního zákona doplněna o povinnost každého přizpůsobit své jednání stavu přírodního prostředí v lese a zvýšenému nebezpečí, které je se vstupem do lesa spojeno, a dbát své osobní bezpečnosti nebo bezpečnosti osob svěřených. Tato povinnost platí i při pohybu na účelových komunikacích v lese, vyznačených stezkách, pěšinách a trasách, odpočinkových místech a tábořištích. Vlastník lesa v této souvislosti neodpovídá za škody na majetku, zdraví nebo životě, ledaže by škodu způsobil úmyslně.²⁰⁶ Do té doby lesní zákon stanovoval pouze to, že uživatel vstupuje do lesa na vlastní nebezpečí,²⁰⁷ doktrína proto dlouhou dobu dovozovala, že v případě újmy způsobené návštěvníkovi lesa při obecném užívání, ať již taková újma vznikla v důsledku vlastní nedbalosti, nebo z důvodu vyplývajícího ze zvláštní povahy lesa jako typu přírodního prostředí, není za vzniklou újmu odpovědný vlastník lesa, který tak ani nemůže být osobou povinnou k její náhradě.²⁰⁸

Novelizované znění nepochybně reflektuje závěry rozsudku NS sp. zn. 25 Cdo 3154/2011, kdy NS posuzoval nešťastný případ cyklistiky, která byla usmrcena spadlou větví, jež se zřítla kvůli napadení stromu dřevokaznou parazitní houbou a hnilobou, když projížděla státním lesem po vyznačené cyklostezce v přírodní rezervaci. NS učinil poměrně striktní úsudek, který optikou tehdejší úpravy podněcoval k úvahám a živé diskusi ohledně odpovědnosti vlastníků. Za pozornost stojí zejména následující část rozsudku: „*Vykonával-li*

---

²⁰⁶ § 19 odst. 2 lesního zákona (ve znění účinném od 29. 11. 2019).

²⁰⁷ § 19 odst. 1 lesního zákona.

²⁰⁸ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 190.

žalovaný práva a povinnosti vlastníka k lesnímu pozemku ve vlastnictví státu (§ 4 odst. 1 lesního zákona), na němž se nachází vyznačená cyklotrasa, kde došlo ke smrtelnému úrazu, aplikoval odvolací soud důvodně ustanovení § 415 obč. zák. a správně též dovedl porušení prevenční povinnosti ze strany žalovaného. Ten totiž v období předcházejícím této události nikterak nekontroloval stav lesního porostu podél cyklotrasy, o jejímž zřízení byl informován, a neprovedl ani žádná opatření k tomu, aby zabránil ohrožení bezpečnosti osob pohybujících se na cyklotrase pádem stromu. Neučinil-li žalovaný žádná opatření, která by zamezila nebo snížila možnost vzniku škody, nepočínal si vzhledem ke konkrétním okolnostem dostatečně obezřetně.“²⁰⁹ NS v posuzovaném případě přihlédl k tomu, že odpovědnou osobou byl státní podnik coby odborný a profesionální správce lesních porostů. Jednalo se navíc o pohyb po vyznačené cyklotrase, proto bylo zřejmé, že cesta bude frekventovaněji využívána návštěvníky, přičemž vlastník měl toto předpokládat a přizpůsobit tomu péči o stav a kvalitu porostů. Judikatura tak opakovaně akcentovala ustanovení o prevenční povinnosti obsažená v § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, a nyní v § 2900 ObčZ.²¹⁰ Tento pohled se zřetelně projevil následně též v dalších rozsudcích.²¹¹

Povinnost vlastníka lesa byla tedy v tomto ohledu vyložena značně extenzivně. Pro vlastníky lesů vyvstala palčivá otázka, v jakém rozsahu odhalovat a vyhodnocovat případná rizika spjatá s pohybem osob v lesních porostech, a v případě, kdy dosáhnou určité intenzity, zakročít a provést opatření k zamezení vzniku újmy.²¹² Bylo proto potřeba přizpůsobit těmto novým skutečnostem i zákonnou úpravu odpovědnosti v rámci lesního zákona.

---

²⁰⁹ Rozsudek NS ze dne 28. února 2013, sp. zn. 25 Cdo 3154/2011.

²¹⁰ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 190-191.

²¹¹ Zmínit lze například v rozsudky NS sp. zn. 25 Cdo 2819/2011, 25 Cdo 3354/2011 či 25 Cdo 2836/2011.

²¹² ADAMOVÁ, Hana. Obecné užívání lesa a odpovědnost vlastníka lesa z pohledu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a úpravy v novém občanskoprávním kodexu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Roč. 21 (2013), č. 4. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1993-, s. 484-487.

Nová úprava směřovala nepochybně k zdůraznění principu, že obecné užívání lesa je realizováno na vlastní nebezpečí návštěvníků.²¹³ Vlastník lesa²¹⁴ je však i nadále povinen si v souladu s § 2900 ObčZ počínat při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újme na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného. Zpřísněná prevenční povinnost návštěvníka lesa však při vyvozování odpovědnosti převáží, což je zřejmé právě z dikce, že za újmu vzniklou návštěvníkům lesa, ať již jde o škodu na majetku, či újmu na zdraví nebo na životě, vlastník lesa ani zčásti neodpovídá kromě případů, kdy je způsobí úmyslně.²¹⁵

Při posuzování odpovědnosti je samozřejmě potřeba přihlídnout ke všem relevantním okolnostem na straně vlastníka i návštěvníka lesa, jež ke vzniku újmy vedly či jí předcházely. Je potřeba vzít v potaz aktuální stav pozemku (včetně zhodnocení, zda a nakolik vlastník lesa postupuje při hospodaření v lesích v souladu se zákonem), bezprostřední chování návštěvníka i neovlivnitelné vnější okolnosti, které vznik újmy provázely (extrémní klimatické podmínky, pády lavin, sesuvy půdy apod.).²¹⁶

K. Huneš v této souvislosti podotýká, že při posuzování potenciální odpovědnosti vlastníka lesa za újmu způsobenou uživateli je třeba důkladně zvažovat několik podstatných okolností. Především zdůrazňuje význam lokality, ve které došlo k události zakládající odpovědnost – je potřeba rozlišovat, zda se jednalo o frekventovanou cyklostezku, či volný lesní porost. Vliv má samozřejmě i to, zda mohl mít oprávněný uživatel při vstupu do lesa pochybnosti o jeho stavu – například když je les plný vývrátů či popadaných větví a je zřejmý jeho nepřilíš vyhovující stav. Je též toho mínění, že po vlastníku lesa nelze

---

²¹³ FLORA, Martin. § 19 [Užívání lesů]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 191.

²¹⁴ Vlastníkem lesa se v této souvislosti rozumí také vlastník pozemku určeného k plnění funkcí lesa, který na základě uzavřené nájemní, pachtovní, podnájemní či podpachtovní smlouvy, popřípadě smlouvy o výpůjčce, přenesl práva a povinnosti vlastníka lesa na druhou smluvní stranu podle § 58 odst. 1 lesního zákona.

²¹⁵ Tamtéž, s. 192.

²¹⁶ Tamtéž, s. 192-193.

spravedlivě požadovat, aby jeho prevenční povinnost byla generální a ve své podstatě bezbřehá.²¹⁷

Dále K. Huneš podrobuje kritice současnou právní úpravu. Uvádí, že z hlediska právní jistoty není dostatečnou oporou pro řešení právních vztahů vznikajících při obecném užívání. Nynější úpravu označuje za nekoncepční, nesystémovou až neústavní. Navíc dle něj koliduje s režimem obecné odpovědnosti za újmu podle části čtvrté ObčZ a naráží na lidskoprávní princip zakotvující stejný zákonný obsah a ochranu vlastnického práva všech vlastníků.²¹⁸ Zmíněnou novelou byl v podstatě zakotven generální liberační důvod pro vlastníka lesa ve vztahu k náhradě újmy při obecném užívání lesa oprávněným uživatelem. Na závěr podotýká, že bude záležet na tom, jaký postoj zaujme k výkladu ustanovení § 19 odst. 2 lesního zákona soudní praxe.²¹⁹

Autorka této práce souhlasí s tím, že novelou doplněná úprava odpovědnosti může vzbuzovat dojem nekoncepčnosti. Přestože bylo nevyhnutelné, aby s ohledem na podstatný vývoj judikatury a vzrůstající počet sporů zůstal právní režim odpovědnosti podle lesního zákona beze změny, nelze popřít, že současná úprava nepřilíží adekvátně reflektuje režim obecné odpovědnosti za újmu podle části čtvrté ObčZ. Nalézt optimální řešení ve vztahu k vlastníkůům i uživatelům lesů, které by obratně řešilo jejich oprávněné zájmy a povinnosti a genericky dopadalo na všechny situace, k nimž může v rámci obecného užívání lesa dojít, může pro zákonodárce představovat obtížný úkol. Nelze než souhlasit s tím, že důležitou roli opět sehrají soudy, které budou povinny aplikovat ustanovení § 19 odst. 2 lesního zákona, a přistoupit tak k jeho podrobnějšímu výkladu. Tyto výklady mohou dále přispět k dalšímu vývoji úpravy odpovědnosti při obecném užívání lesa v lesním zákoně a vést k optimalizaci jejího režimu.

---

²¹⁷ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 67.

²¹⁸ Čl. 11 odst. 1 LZPS.

²¹⁹ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 67.

4.4. Přestupky v rámci obecného užívání lesa

Lesní zákon v § 53 vymezuje jednotlivé skutkové podstaty přestupků fyzických osob v rámci obecného užívání lesa. § 54 lesního zákona pak zakotvuje obecně přestupky fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob mimo rámec obecného užívání lesa. Zákodárce tak zvolil koncepci, jejímž základem je rozlišení mezi tím, zda se dopustí přestupku v rámci obecného užívání lesa fyzická osoba (nepodnikající), či zda se dopustí přestupku právnická osoba, fyzická osoba podnikající nebo nad rámec obecného užívání lesa fyzická osoba.

Z procesního hlediska se však pro všechny vymezené přestupky použije úprava PřesZ, podle jejíž dikce se postupuje při projednávání přestupků. Subsidiárně se užije též SpŘ.²²⁰ PřesZ se věnuje úpravě obecných principů přestupkové odpovědnosti, na níž lesní zákon při úpravě přestupků navazuje. Přestupky podle lesního zákona projednávají orgány státní správy lesů.²²¹

Některé skutkové podstaty přestupků podle § 53 lesního zákona již byly zmíněny v předchozích kapitolách této práce, jelikož výčet stanovený v § 53 v zásadě odpovídá zakázaným činnostem v lesích podle § 20 odst. 1 lesního zákona, s výjimkou konání organizované nebo hromadné sportovní akce a rozdělování či udržování otevřených ohňů nebo odhazování hořících či doutnajících předmětů ve vzdálenosti do 50 metrů od okraje lesa. Všechny skutkové podstaty přitom spočívají v aktivním jednání při obecném užívání lesů, nikoliv v opomenutí.²²² Úprava § 53 lesního zákona však nerespektuje posloupnost použitou v ustanovení § 20 odst. 1 lesního zákona ani její dikci bez výjimek. Převážně nereflektuje ani skutečnost, že z některých zákazů může vlastník lesa povolit výjimku²²³ – případné povolení výjimky je zohledněno pouze ve skutkové podstatě přestupku podle § 53 odst. 1 písm. d), jehož se dopouští fyzická osoba, která „bez povolení“ sbírá semena lesních dřevin, jmelí a ochmet, a přestupku podle § 53 odst. 1

---

²²⁰ § 1 odst. 2 SpŘ.

²²¹ § 56 odst. 3 lesního zákona.

²²² FLORA, Martin. § 53 [Vymezení přestupků]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 552.

²²³ Podle § 20 odst. 4 lesního zákona.

písm. g), jehož pachatelem je ten, kdo „bez souhlasu vlastníka“ poruší zákaz vjezdu a stání motorovým vozidlem. I zde je však použita nekonceptní formulace, kterou lesní zákon nepoužívá, když zákonodárce v označených případech nepřevzal pojem „výjimka“ obsažený v § 20 odst. 4 lesního zákona. U zbytku skutkových podstat je tak potřeba přihlížet k úpravě o svolení poškozeného jako okolnosti vylučující protiprávnost podle § 26 PřesZ.²²⁴

V předmětném ustanovení však nalezneme i další nesrovnalosti. Jako přestupek je například kvalifikováno zmíněné rozdělování a udržování otevřených ohňů do vzdálenosti 50 metrů od okraje lesa a kouření, byť tyto činnosti jsou v lese zakázány pouze v případě, že k nim dochází mimo vyhrazená místa.²²⁵ Přestupku se dopouští také fyzická osoba, která při obecném užívání lesa „prohání dobytek“, zákon však v této souvislosti stanovuje pouze zákaz „umožňovat průhon dobytka lesními porosty“.²²⁶ Také v tomto případě je tak potřeba vycházet ze základních principů PřesZ a vzít v potaz, že nelze trestat jednání, které není zákonem zakázáno. Jednání, které nevykazuje znak protiprávnosti, ostatně ani nenaplnuje definiční znaky přestupku, jelikož protiprávnost je výslovně vyžadována.²²⁷ Naopak v případě, kdy je za přestupek označena pouze určitá část zakázaného jednání podle § 20 lesního zákona, je přestupková odpovědnost dovozována pouze v takto vymezeném rozsahu.²²⁸

4.5. Zvláštní užívání lesa

Ačkoli se tradičně nesetkáváme s tím, že by se v souvislosti s veřejným užíváním lesa hovořilo i o variantě jeho zvláštního užívání, úprava lesního zákona dává prostor pro úvahy, zdali se svou povahou některé instituty lesního zákona nepřibližují režimu zvláštního užívání.

---

²²⁴ FLORA, Martin. § 53 [Vymezení přestupků]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 552-553.

²²⁵ § 20 odst. 1 písm. k) lesního zákona.

²²⁶ § 20 odst. 1 písm. n) lesního zákona.

²²⁷ § 5 PřesZ.

²²⁸ FLORA, Martin. § 53 [Vymezení přestupků]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 553.

Jak bylo vyloženo již v kapitole 2.2. této práce, zvláštní užívání se vyznačuje dvěma klíčovými znaky. První znak představuje skutečnost, že oprávnění k jeho realizaci vzniká na základě správního aktu (běžně povolení) vydaného pro jmenovitě určeného uživatele správním orgánem. Druhý znak souvisí s faktickým rozsahem užívání, kdy zvláštní užívání přesahuje meze obecného užívání předmětu veřejného užívání.²²⁹

V souvislosti s výčtem některých zakázaných činností v lese může vlastník lesa v zákonem vymezených případech povolit výjimku z těchto zákazů. Pakliže by touto výjimkou byla porušena práva jiných vlastníků lesů, rozhodnutí přísluší orgánu státní správy lesů, který rozhodne na návrh vlastníka lesa.²³⁰ Kompetenční ustanovení § 48 odst. 1 písm. e) lesního zákona pak staví najisto, že má orgán státní správy lesů o povolení výjimky sám rozhodnout, nikoli pouze přivolit k udělení výjimky vlastníkem lesa.²³¹

Co se týče procesních aspektů rozhodování orgánu státní správy lesů o udělení výjimky, jedná se o správní řízení, které lze z dikce zákona zahájit výlučně na základě žádosti. Účastníky takového řízení jsou vlastníci lesů, kteří jsou výjimkou dotčeni na svých právech, a osoba, jež o výjimku žádá.²³²

Pokud se budeme chtít blíže zaměřit na to, jaké postavení zaujímá vlastník v kontextu oprávnění povolovat výjimky ze zákazů některých činností v lese, vyvstává otázka, zda se v tomto případě jedná o výkon státní správy *sui generis*, tudíž vlastník vystupuje jako správní orgán, nebo zda jedná v rámci výkonu svého vlastnického práva, které je modifikováno veřejnoprávní úpravou lesního zákona. Odpověď na tuto otázku však není naprosto jednoznačná a v jejím řešení se neshoduje ani odborná veřejnost.²³³

---

²²⁹ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 228.

²³⁰ § 20 odst. 4 lesního zákona.

²³¹ FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 224.

²³² DVOŘÁK, Petr, c.d., s. 74-75.

²³³ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 61.

J. Drobník zastává názor, že jde o zásah do suverenity státu a nepochopení samotné podstaty práva, pakliže zákon přiznává vlastníku právo udělovat výjimku ze zákazu některých činností v lese. Absentuje totiž soulad s veřejným zájmem na ochraně lesa a může dojít k oslabení ochrany práv vlastníka, když o udělení výjimky nerozhoduje orgán státní správy lesů, nýbrž sám vlastník.²³⁴ Upozorňuje na aplikační problém této úpravy, jelikož vlastník lesa nebude často objektivně schopen, respektive ani ochoten, vyhodnotit, že jím udělenou výjimkou by mohlo dojít k porušení práv jiných vlastníků.²³⁵

L. Pauldura oproti tomu rozvíjí následující úvahy: *„Postavení vlastníka lesa se při udělování výjimek ze zákonných zákazů přilíží od postavení správního orgánu neliší. Lze konstatovat, že vlastník lesa je ve vztahu ke každému uživateli lesa v nadřazeném postavení a že rozhoduje jednostranně a autoritativně – není pochyb o tom, že pokud by vlastník lesa neudělil povolení, výjimka ze zákazu by nenastala a oprávnění třetí osoby by nevzniklo. (...) Povolení vlastníka lesa mohou mít z povahy věci pouze individuální charakter. Obdobně jako u pokynů platí i pro povolení závěr, že vlastník lesa je oprávněn k jejich vydání pouze v případech, kdy na vydání povolení existuje adekvátní veřejný zájem. Materiálně-právně se dle mého názoru nepochybně jedná o správní rozhodnutí, resp. individuální správní akt, který je možné vydávat pouze za předpokladu existence legitimního veřejného zájmu. Lesní zákon nestanoví formu či obsah takového povolení, zda jej může vydat jen na žádost či z vlastního podnětu nebo zda jej vlastník může vydat i zpětně. Odpověď na tyto otázky není snadná. Dle mého názoru je z povahy věci vyloučeno, aby vlastník lesa povolil výjimku ze zákazu obecně pro neurčitý počet adresátů (tím by se zcela stíral princip proporcionality). Komparací lze dále vyvodit, že podle § 20 odst. 4 LesZ, které stanoví, že „vlastník lesa může povolit výjimku“ a současně „orgán státní správy lesů rozhodne na návrh vlastníka lesa,“ dává vlastníku lesa možnost vydat povolení i bez návrhu.*

²³⁴ DROBNÍK, Jaroslav. In: DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 334.

²³⁵ DROBNÍK, Jaroslav a DVORÁK, Petr. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 60.

*Konečně ohledně zpětné účinnosti povolení se kloním k závěru, že povolení vlastníka lesa může být vzhledem k svému konstitutivnímu charakteru vydáno jen pro futuro.*²³⁶

K. Huneš však s těmito názory nesouhlasí a vyjadřuje přesvědčení, že vlastník lesa při udělování výjimek podle § 20 odst. 4 lesního zákona pouze vykonává své vlastnické právo, které je ze zákona omezeno obecným užíváním, přičemž úprava lesního zákona poskytuje vlastníkovému lesa možnost určitým způsobem usměrňovat toto omezení. Dle něj vlastník lesa při povolování výjimek vystupuje jako soukromá osoba z titulu svého vlastnického práva k nemovité věci a toto oprávnění představuje jakýsi sekundární okruh práv v souvislosti s vlastnictvím lesa.²³⁷

Proti názoru L. Pauldury se staví i V. Fišer. Jeho úvahy se odvíjejí od faktu, že orgány státní správy lesů (správní orgány) jsou vyjmenovány v § 47 lesního zákona. Lesní zákon navíc pamatuje na případ, kdy je fyzické osobě svěřena působnost v oblasti veřejné správy, a to v § 39 odst. 2 lesního zákona, který upravuje práva lesní strážce. V návaznosti na to uvádí, že u vlastníka lesa žádná mocenská oprávnění v lesním zákoně nenajdeme, vlastník lesa se navíc vůči uživatelům lesa nenachází v nadřazeném postavení. Vlastník stále figuruje jako soukromá osoba, jež je ve výkonu svého vlastnického práva k lesu omezena obecným užíváním lesů.²³⁸

Skutečnost, že postavení vlastníka lesa při udělování výjimky není lesním zákonem výslovně upraveno, představuje nepochybně nápadný deficit právní úpravy lesního zákona. Pokud vztáhneme rozebíranou problematiku k polemice o zvláštním užívání lesa, o jeho existenci by šlo uvažovat v případě, že by byly jako správné přijaty úvahy L. Pauldury – tedy za situace, že by udělení výjimky

---

²³⁶ PAULDURA, Lukáš. Právní nástroje regulující užívání lesa a vlastník lesa jako regulátor sui generis. In: *Dny práva – 2009 – Days of Law*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2009, s. 2131.

²³⁷ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 62.

²³⁸ FIŠER, Vít. *Může vlastník lesa povolit otevřené ohně do vzdálenosti 50 m od okraje lesa?* In: *Epravo.cz*. Online. 9. 11. 2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/muze-vlastnik-lesa-povolit-otevrene-ohne-do-vzdalenosti-50-m-od-okraje-lesa-113803.html?mail>. [citováno 2024-02-25].

představovalo správní rozhodnutí, respektive individuální správní akt, u něhož je z povahy věci vyloučeno, aby vlastník lesa povolil výjimku ze zákazu obecně pro neurčitý počet adresátů. Jedině tak by eventuálně mohlo dojít k naplnění předpokládaných znaků zvláštního užívání.

Ani autorka této práce nedochází k závěru, že by vlastník lesa vystupoval při udělování výjimky ve smyslu § 20 odst. 4 lesního zákona jako správní orgán *sui generis*, a to i s ohledem na to, že vlastník lesa v postavení správního orgánu nebude vždy objektivně schopen zajistit naplnění základních zásad činnosti správních orgánů²³⁹ a nelze od něj ani spravedlivě očekávat, že bude v návaznosti na své vlastnické právo k lesu obeznámen se základními pravidly vedení správního řízení a vydávání správních aktů. Proto lze souhlasit s názorem K. Huneše, že vlastník pouze vykonává své vlastnické právo, které je ze zákona omezeno obecným užíváním, přičemž úprava lesního zákona poskytuje vlastníkově lesa možnost určitým způsobem toto omezení korigovat.

Když se zaměříme na druhý znak zvláštního užívání týkající se faktického rozsahu tohoto užívání, bylo by v případě udělení výjimky z některých vybraných zákazů možno uvažovat o tom, že při uskutečňování výjimkou dotčených činností dochází k překročení mezi obecného užívání lesa. Příkladem může být povolení výjimky ze zákazu sbírat lesní plody způsobem, který poškozuje les.²⁴⁰ Jak bylo vyloženo již výše, může jít například o sběr borůvek tzv. hřebenem. S přihlédnutím k tomu, že lesní zákon v rámci obecného užívání povoluje sběr lesních plodů pro vlastní potřebu²⁴¹ a zároveň zakazuje sběr plodů provádět způsobem, který poškozuje les, mohlo by v případě realizace takového sběru na základě výjimky udělené vlastníkem dojít k překročení mezi obecného užívání lesa, a tedy k naplnění jednoho z typických znaků zvláštního užívání. Jelikož ze zákona není vyloučeno povolit výjimku za adekvátní úplatu či jinou formu odměny,²⁴² lze si představit situaci, kdy osoba využívá takto posbírané plody (například

---

²³⁹ Podle § 2 až § 8 SpŘ.

²⁴⁰ § 20 odst. 1 písm. f) lesního zákona.

²⁴¹ § 19 odst. 1 lesního zákona.

²⁴² FLORA, Martin. § 20 [Zákaz některých činností v lesích]. In: FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana, c.d., s. 223.

právě borůvky posbírané hřebenem) dále ke komerčním účelům, tedy nejen pro vlastní potřebu, a v návaznosti na to poskytuje za udělení výjimky úplatu vlastníkovi, který jí tuto činnost umožnil. Taková situace jistě neodpovídá smyslu obecného užívání lesa a nelze ji realizovat v jeho mezích. V tomto ohledu je třeba zmínit, že soukromoprávní úprava § 1261 ObčZ předpokládá možnost zatížení pozemku určeného k plnění funkcí lesa služebností brání lesních plodů, realizovat takovou činnost tedy eventuálně lze v různých režimech.

A. Mácha též rozvádí své úvahy ohledně existence zvláštního užívání lesa. Jako specifický případ zvláštního užívání povoleného souhlasem vlastníka vnímá oprávnění vlastníka lesa udělit souhlas k některým činnostem stanoveným lesním zákonem (nikoli jako výjimku ze zákazu). Chovatelé včel mohou se souhlasem vlastníka lesa a v zájmu podpory ekologické rovnováhy, opylování rostlin, využití medovice a zlepšení produkce semen lesních dřevin umisťovat svá včelstva na lesních pozemcích.²⁴³ Takové užívání lze považovat za jiné než obecné, tedy užívání zvláštní. Zákon v této souvislosti přenechává úvaze vlastníka lesa, zda tímto způsobem umožní les užívat. V tomto případě tak dovozuje, že by se mohlo jednat o zvláštní užívání lesa.²⁴⁴

4.6. Plánovaná novela lesního zákona

Ministerstvo zemědělství předložilo ke dni 23. února 2024 komplexní novelu lesního zákona, která má s plánovanou účinností od 1. ledna 2025 (s výjimkami) reagovat na praktické zkušenosti a poznatky orgánů státní správy lesů, zájmových sdružení a vlastníků lesů a odborné veřejnosti, odstraňovat aplikační nejasnosti a zrušit povinnosti, které nejsou nezbytné z hlediska zachování lesa a plnění jeho funkcí, a obecně snížit administrativní zátěž.²⁴⁵ Tato kapitola proto v krátkosti pojedná o vybraných plánovaných změnách, které souvisejí s tématem této práce.

---

²⁴³ § 19 odst. 3 lesního zákona.

²⁴⁴ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 112-113.

²⁴⁵ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů*. In: ODok Portál – VEKLEP. Online. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORND2QDX84M/>. [citováno 2024-02-27].

Co se týče úpravy obecného užívání lesa, navrhovaná novela upravuje dikci § 19 odst. 1 v tom směru, že podmiňuje volný sběr suché na zemi ležící klesti dohodě s vlastníkem lesa.²⁴⁶ Důvodová zpráva v této souvislosti uvádí, že „lesní klest“ může mít pro vlastníka lesa celou řadu významných účinků (energetické využití, funkce meliorační či protierozní), navíc je významným zdrojem pro tvorbu humusu a ovlivňuje vlastnosti lesních půd. Proto není žádoucí, aby byl les klesti zbavován zcela volně bez vědomí vlastníka lesa.²⁴⁷

V § 19 odst. 2 má dojít k nahrazení pojmu „účelové komunikace v lese“ pojmem „lesní cesty“. Novela v tomto ohledu systematicky zohledňuje zavedení definice „lesní cesty“ a její zakotvení v § 2 písm. v).²⁴⁸

Předpokládá se též úprava formulace zákazu podle § 20 odst. 1 písm. j), a to s ohledem na nárůst rekreační cykloturistiky v lesích a na masové využívání dalších alternativních dopravních prostředků.²⁴⁹

Další připravovanou změnou je zrušení zákazu podle § 20 odst. 1 písm. n), tedy zákazu pást dobytek, umožňovat výběh hospodářským zvířatům a průhon dobytka lesními porosty.²⁵⁰ Nově totiž novela do zákona vkládá § 36a, který upravuje pastvu v lese, jíž se rozumí pastva hospodářských zvířat, jejich výběh nebo průhon lesními porosty.²⁵¹ Jak bylo zmíněno již v předchozích kapitolách této práce, v souvislosti s tímto zákazem dochází ke střetu veřejnoprávní a soukromoprávní úpravy a samotné zakotvení zákazu je v jisté míře

---

²⁴⁶ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M), bod 46 (změna § 19 odst. 1). Dostupné z:

<https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM721H/>.

²⁴⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M), k bodu 46 (změna § 19 odst. 1). Dostupné z:

<https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM73A9/>.

²⁴⁸ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M), bod 47 (změna § 19 odst. 2). Dostupné z:

<https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM721H/>.

²⁴⁹ Tamtéž, bod 49 (změna § 20 odst. 1 písm. j)).

²⁵⁰ Tamtéž, bod 50 (změna § 20 odst. 1 písm. n)).

²⁵¹ Tamtéž, bod 114 (§ 36a).

systematicky nekoncepční, proto je jeho zrušení nepochybně odůvodněné a vymezení právního režimu pastvy v lese přinejmenším žádoucí.

Lesní zákon v souvislosti s výjimkou udělovanou vlastníkem lesa ve smyslu § 20 odst. 4 v současné podobě neurčuje, jakou formou má být výjimka udělena. Nově by však došlo k zakotvení obligatorní písemné formy pro udělení výjimky.²⁵²

Významnou úpravou má projít též pořádání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí podle ustanovení § 20 odst. 5. Nově má podléhat povolení pořádání veškerých organizovaných akcí v lese. Takovými akcemi se ve smyslu navrhované úpravy rozumí sportovní nebo kulturní akce organizované na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, kterých se účastní více než 100 osob nebo u kterých se předpokládá účast více než 100 osob.²⁵³

Novinkou má být též ukotvení podmínek pro finanční příspěvky poskytované podle lesního zákona a zákona o myslivosti na zákonné úrovni,²⁵⁴ k čemuž má sloužit zejména navrhovaná úprava § 46a,²⁵⁵ jelikož povaze těchto příspěvků lépe odpovídá uvedení v zákoně.²⁵⁶

Společně s navrhovanými úpravami zakázaných činností v lese dochází také k odpovídající korekci úpravy přestupků a jejich jednotlivých skutkových podstat obsažených v lesním zákoně.²⁵⁷

Kromě tohoto novela například ještě v navrhovaném znění § 8 odst. 1 předpokládá změnu vymezení lesů zvláštního určení, reaguje

---

²⁵² Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M), bod 52 (změna § 20 odst. 4). Dostupné z:

<https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM721H/>.

²⁵³ Tamtéž, bod 53 (změna § 20 odst. 5).

²⁵⁴ Podmínky jsou dosud stanoveny nařízením vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti.

²⁵⁵ Tamtéž, bod 144 (§ 46a).

²⁵⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M), k bodu 144 (hlava sedmá). Dostupné z:

<https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM73A9/>.

²⁵⁷ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M), body 174-183 (změna § 53 a § 54). Dostupné z:

<https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM721H/>.

na změnu terminologie VodZ²⁵⁸ či sjednocuje proces ustanovení místní působnosti lesní strážce podle § 38 odst. 2 lesního zákona.²⁵⁹

Lze tak uzavřít, že se novela nepochybně skrze komplexní změny snaží reagovat na některé vytýkané nedostatky současné úpravy a optimalizovat právní instituty v lesním zákoně obsažené. Je však otázkou, jak bude probíhat legislativní proces přijetí této novely a v jaké konečné podobě případně vstoupí v platnost.

---

²⁵⁸ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M), bod 22 (změna § 8 odst. 1). Dostupné z: <https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM721H/>.

²⁵⁹ Tamtéž, bod 124 (změna § 38 odst. 2).

5. Veřejné užívání krajiny

Veřejné užívání lesa nepochybně úzce souvisí veřejným užíváním krajiny, a to nejen z důvodu, že les představuje významný krajinný prvek.²⁶⁰ Krajina je velmi složitým komplexem a má pro lidskou společnost řadu nezastupitelných funkcí, přičemž v souvislosti s veřejným užíváním krajiny lze zdůraznit její rekreační funkci, respektive zdravotně-rekreační funkci.²⁶¹ Nelze popřít, že člověk svou činností významně ovlivňuje její podobu. I skrze volný průchod přes pozemky dochází k jejím změnám a krajina je uzpůsobována pro potřeby lidí – tvoří se různé stezky, pěšiny a turistické trasy, s čímž může souviset budování různých hřišť a odpočinkových míst, umístování informačních tabulí či provozování občerstvení, které mění podobu i využití krajiny.

Ani volný průchod přes pozemky nelze v moderní společnosti realizovat bez řádného zákonného vymezení jeho pravidel. Třebaže se jednotlivé právní režimy veřejného užívání lesa a veřejného užívání krajiny často prolínají, v následujících kapitolách této práce bude přiblížena povaha veřejného užívání krajiny a vykreslena její specifika.

Ústavní základ právní úpravy nalezneme v čl. 14 odst. 1 LZPS, jenž zakotvuje svobodu pohybu. Na zákonné úrovni přiznává § 63 odst. 2 OchPřKr každému právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, nikoliv však přes pozemky ve vlastnictví fyzických osob. Ve smyslu této úpravy se povahou jedná o obecné užívání krajiny vznikající na základě zákona, jelikož krajina je užívána předem neurčeným okruhem osob (každému ze zákona přísluší právo na volný průchod přes pozemky) a způsobem, který odpovídá účelovému určení věci a nevylučuje možnost rovnocenného užívání ostatními (i potenciálními) uživateli. Volný přístup do krajiny je koncipován jako bezúplatný.²⁶²

---

²⁶⁰ Ve smyslu § 3 odst. 1 písm. b) OchPřKr jde o ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotnou část krajiny, jež utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability.

²⁶¹ HRADECKÝ, Jan. *Nauka o krajině*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001, s. 13-14.

²⁶² PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018, s. 494.

Ačkoli zákon přímo nestanoví, že se právo volného průchodu přes pozemky dotýká i pozemků ve vlastnictví kraje, je potřeba toto právo dovodit i v tomto případě.²⁶³ Institutu volného průchodu krajinou plně podléhají pozemky také za situace, kdy fyzické osoby přenechají užívání svých pozemků státu, obci či jiné právnické osobě.²⁶⁴

Právě skutečnost, že se právo na volný průchod krajinou odvíjí od vlastnického režimu daného pozemku, tvoří charakteristický znak veřejného užívání krajiny.²⁶⁵ V případě, že veřejné užívání vyplývá přímo ze zákona, totiž majorita právních předpisů nerozlišuje, kdo je vlastníkem věci, jež je nebo má být věcí ve veřejném užívání.²⁶⁶ Právní úprava není v tomto ohledu nijak složitá, praxe využívání práva na volný průchod krajinou ovšem nemusí být vždy tak jednoduchá. Osoby přecházející přes pozemky v krajině totiž často nejsou schopny bezpečně rozpoznat a určit, zda se nacházejí na pozemku ve vlastnictví nebo nájmu státu, obce či jiné právnické osoby. Přestože se stále zvyšuje dostupnost informací z katastru nemovitostí skrze webové rozhraní či aplikace a zdokonalují se globální polohové a navigační systémy, otázka hranic pozemků a jejich vlastnictví v reálném čase nemusí být v praxi pro osoby využívající své právo na volný průchod krajinou vždy dostatečně zřejmá.²⁶⁷

Do formulace práva na volný průchod krajinou se nepochybně promítá dobové zařazení vzniku právní úpravy OchPřKr. Z ústavních principů vyplývá, že má vlastnické právo všech vlastníků stejný zákonný obsah a ochranu,²⁶⁸ dnešní optikou se proto může zdát toto rozlišování na základě vlastnického režimu pozemku nedůvodné a vytvářet nežádoucí potíže.²⁶⁹

---

²⁶³ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 106.

²⁶⁴ PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 496.

²⁶⁵ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 73.

²⁶⁶ MÁCHA, Aleš. *Věnovací akty*. *Správní právo*, roč. L (2017), č. 3, s. 132.

²⁶⁷ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 345-346.

²⁶⁸ Čl. 11 odst. 1 LZPS.

²⁶⁹ JELÍNKOVÁ, Jitka. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 316.

T. Kocourek při svých úvahách v souvislosti s volným průchodem přes pozemky ve smyslu § 63 odst. 2 OchPřKr uvádí následující: „Rozlišování, zda je pozemek ve vlastnictví fyzické osoby, či ve vlastnictví státu nebo právnické osoby, není z hlediska volného přístupu do krajiny jakkoliv racionálně odůvodnitelné. K tomu se váže problém ryze praktický – osoba, která se vyskytuje v krajině a hodlá využít práva volného přístupu do krajiny, nemá informace o vlastnických a nájemních vztazích, čili není schopna učinit si úsudek o této otázce. Sociální realita pak je nutně taková, že se volný přístup do krajiny rozšiřuje i na pozemky ve vlastnictví fyzických osob.“²⁷⁰ K tomuto názoru se kloní i A. Mácha a označuje rozlišování na základě vlastnického režimu za nelogické, přičemž upozorňuje na to, že současná úprava zakládá neodůvodněné rozdíly mezi vlastnictvím fyzických a právnických osob.²⁷¹

Je na úvaze zákonodárce, zda by nebylo do budoucna vhodnější umožnit z hlediska majetkoprávního volný průchod krajinou obdobně jako za podmínek obecného užívání lesů. Tomu by však muselo předcházet zpřesnění a náležité vymezení limitů a zákazů, které je veřejnost povinna při realizaci volného průchodu krajinou respektovat.²⁷² Jako možné řešení by se nabízelo také vymezení pozemků, které mají být předmětem volného průchodu krajinou, na základě druhu pozemku, nikoliv na základě jejich vlastnictví.²⁷³

V souvislosti s právem volného průchodu přes pozemky se přístup do krajiny neomezuje pouze na pěší pohyb osob. Zahrnuje například i pohyb na jízdním kole, koloběžce (netýká se některých elektrokol a elektrokoloběžek, které již mají charakter motorového vozidla),²⁷⁴ lyžích, bruslích, saních a další. Není vyloučen ani pohyb prostřednictvím zvířat, tedy například jízda na koni, či pohyb

---

²⁷⁰ KOCOUREK, Tomáš. Omezení vlastnického práva dle zákona o ochraně přírody a krajiny aneb propast mezi obecným a veřejným zájmem. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2008, s. 1844.

²⁷¹ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 13.

²⁷² PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 496.

²⁷³ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 13.

²⁷⁴ JELÍNKOVÁ, Jitka, c.d., s. 313-314.

prostřednictvím neživého prostředí se zvířetem.²⁷⁵ Na rozdíl od úpravy veřejného užívání lesa obsažené v lesním zákoně nerozlišuje OchPřKr mezi individuálním pohybem a pohybem osob v rámci hromadných a sportovních akcí v krajině.²⁷⁶

Volný průchod krajinou neodmyslitelně souvisí i s užíváním různých stezek a pěšin. Ty pak mohou v závislosti na své povaze představovat účelové komunikace podle § 7 PozKom, pokud naplňují potřebné znaky. Může tak vznikat otázka, zda je potřeba se při užívání takových veřejných komunikací, které jsou situovány mimo zastavěná území v krajině, řídit zvláštní úpravou veřejného užívání veřejných komunikací, či zda převáží právní režim volného průchodu krajinou.²⁷⁷

5.1. Krajina jako předmět právní úpravy

Krajina je definována odlišně z pohledu různých disciplín (například geografie, ekologie, urbanistiky nebo historie). Je také běžně používaným pojmem v obecné mluvě, aniž by v této souvislosti docházelo k jejímu přesnějšímu vymezení.²⁷⁸ Zákonou definici krajiny nalezneme v § 3 odst. 1 písm. m) OchPřKr, který krajinu vymezuje jako *část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořenou souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky*. Vlastní definici ovšem obsahuje i Evropská úmluva o krajině v čl. 1 písm. a), přičemž krajinou označuje *část území, tak jak je vnímána lidmi, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů*.

Z výše popsaných definic plyne, že je pojem krajina vnímán značně široce. Lze se přiklonit k názoru, že krajinu tvoří část zemského povrchu mimo zastavěná území obcí s přihlédnutím k tomu, že tzv. samoty nezasahují do tohoto chápání krajiny. Krajinu lze zároveň rozdělit na jednotlivé pozemky jakožto nemovité věci, což je klíčové právě pro její veřejné užívání. Pozemkem je pak třeba rozumět *část*

---

²⁷⁵ PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 495.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 70.

²⁷⁸ HRADECKÝ, Jan, c.d., s. 13-14.

*zemského povrchu oddělenou od sousedních částí hranicí, popřípadě rozhraním způsobu využití pozemků.*²⁷⁹ Na základě toho je krajinu potřeba chápat ve dvou smyslech – jednak jde o specifické prostředí tvořené typickým reliéfem, krajinnými prvky a ekosystémy, jednak o soubor pozemků jakožto nositelů jednotlivých krajinných prvků mimo urbanizované území. Skutečnost, že krajinu tvoří různé druhy pozemků s rozdílnou povahou (například lesní pozemky, zemědělská půda, vodní plochy, trvalé travní porosty a další), má vliv na samotné veřejné užívání krajiny ve smyslu § 63 OchPřKr.²⁸⁰

5.2. Právní omezení volného přístupu do krajiny

Na základě čl. 14 odst. 3 LZPS je důvodem pro omezení svobody pohybu na vymezených územích též ochrana přírody a krajiny. Nastolení určité rovnováhy mezi volným užíváním krajiny veřejností a zájmem na zajištění ochrany přírody a krajiny jako veřejného zájmu i s ohledem na zajištění ochrany majetkových práv vlastníků dotčených pozemků může být ve značném množství případů komplikované. Proto se zákonodárce snaží prostřednictvím stanovení limitů realizace práva volného průchodu krajinou zajistit určitý kompromis.

Důležitou roli v této souvislosti hraje povaha území, tj. zda je, či není územím se specifickým režimem v rámci OchPřKr. Neméně podstatným hlediskem je i druh a způsob využití konkrétního pozemku, jakož i další okolnosti, které se v konkrétních případech mohou lišit.²⁸¹

Volný přístup do krajiny je ze zákona možný pouze za podmínky, že nebude způsobena škoda na majetku či zdraví jiné osoby (§ 2894 a násl. ObčZ) a nedojde k zásahu do práv na ochranu osobnosti (§ 81 a násl. ObčZ) či sousedských práv (§ 1013 a násl. ObčZ). Další limitaci pak představuje povinnost respektovat jiné oprávněné zájmy vlastníka či nájemce pozemku a obecně závazné právní předpisy.²⁸²

---

²⁷⁹ § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

²⁸⁰ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 69.

²⁸¹ PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 495.

²⁸² JELÍNKOVÁ, Jitka, c.d., s. 316; § 63 odst. 2 OchPřKr.

Na základě negativního vymezení se právo na volný průchod krajinou nevztahuje na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat, a to bez časového omezení. Orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka,²⁸³ zpravidla tedy ve vegetačním období. Obecně jsou tedy vyloučeny pozemky, u kterých je kladen důraz na soukromí jejich vlastníků či které svým účelem slouží pro pěstování specifických plodin.²⁸⁴ Zvláštní právní úprava pak může toto oprávnění omezit, vhodným příkladem jsou omezení obecného užívání lesa plynoucí z § 19 a § 20 lesního zákona.²⁸⁵

Při oplocování či ohrazování pozemků, jež nejsou vyloučeny z práva volného průchodu, mají vlastníci či nájemci povinnost zajišťovat technickými nebo jinými opatřeními (instalací vrátek, žebříků atd.) možnost jejich volného průchodu na vhodném místě pozemku.²⁸⁶ V návaznosti na to má veřejnost povinnost se navíc chovat tak, aby je nejen nepoškodila, ale také aby je po jejich použití uvedla do výchozího stavu (zajištění vrátek petlicí atd.). S tímto se lze setkat například u průchodů skrz obory pro lesní zvěř.²⁸⁷

Kromě toho mohou být další omezení stanovena na základě jiných veřejnoprávních předpisů nebo z nich vyplývat. Připomenout tak lze například dočasné omezení nebo vyloučení vstupu do lesa,²⁸⁸ zákaz vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu v lesích,²⁸⁹ přiměřené omezení nebo i zákaz vstupu do honitby nebo jejích částí, zejména v době hnízdění, kladení a odchovu mláďat nebo provádění lovů.²⁹⁰ Hodí se však znovu připomenout závěry plynoucí z judikatury NSS a v této souvislosti zdůraznit, že podle NSS nejsou

---

²⁸³ § 63 odst. 3 OchPřKr.

²⁸⁴ MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*, c.d., s. 107.

²⁸⁵ STEJSKAL, Vojtěch, c.d., s. 346.

²⁸⁶ § 63 odst. 4 OchPřKr.

²⁸⁷ STEJSKAL, Vojtěch, c.d., s. 346; PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 498-499.

²⁸⁸ § 19 odst. 4 lesního zákona.

²⁸⁹ § 20 odst. 1 písm. h) lesního zákona.

²⁹⁰ § 9 odst. 3 zákon o myslivosti; JELÍNKOVÁ, Jitka, c.d., s. 316-317.

zájmy myslivosti a přístup veřejnosti do krajiny vzájemně exkluzivní a s ohledem na obecné užívání pozemků v krajině jako veřejného statku z povahy věci ani vzájemně vylučující být nemohou. Tudiž není možné přístup veřejnosti do krajiny (byť lokálně vymezené) zcela vyloučit.²⁹¹

5.3. Odpovědnost za škodu a nemajetkovou újmu při veřejném užívání krajiny

Je nepochybné, že se osoby pohybující ve volné přírodě a krajině vystavují celé řadě nejen přírodních rizik. Zákonodárce tak v této souvislosti logicky přistoupil ke konkretizaci prevenčních povinností takových osob a k posílení pozice vlastníků pozemků mimo zastavěná území obcí ve sporech o náhrady škod. Zdůraznil zároveň také odpovědnostní principy obecné soukromoprávní úpravy obsažené v ObčZ v ustanoveních o závazcích z deliktů (část čtvrtá, hlava třetí ObčZ). Právní úprava § 63 odst. 5 OchPřKr ve spojení s úpravou ObčZ poté představuje základní rámec pro řešení závazků z deliktů.²⁹²

Zákonem č. 123/2017, kterým se mění OchPřKr, byla s účinností od 1. 6. 2017 dosavadní úprava přístupu do krajiny doplněna ještě o povinnost při pohybu na cizích pozemcích včetně pohybu na pozemních komunikacích, stezkách a pěšinách, vyznačených cyklostezkách, odpočinkových místech, tábořištích a v altáncích mimo zastavěná území obcí dbát své osobní bezpečnosti nebo bezpečnosti osob svěřených a přizpůsobit své jednání stavu přírodního prostředí na těchto pozemcích a nebezpečím v přírodě obvyklým. Vlastníci pozemků v této souvislosti neodpovídají za škody na majetku, zdraví nebo životě vzniklé jiným osobám působením přírodních sil nebo způsobené vlastním zaviněním těchto osob.²⁹³

Důvodová zpráva v této souvislosti neopomíjí zmínit analogii k lesnímu zákonu, když uvádí: „*Analogicky k právní úpravě pohybu osob v lesích podle lesního zákona se do zákona o ochraně přírody*

---

²⁹¹ Rozsudek NSS ze dne 7. 1. 2022, sp. zn. 5 As 412/2020.

²⁹² PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 499-500; JELÍNKOVÁ, Jitka, c.d., s. 318.

²⁹³ § 63 odst. 5 OchPřKr.

*a krajiny doplňuje významná právní zásada stanovící vlastní odpovědnost každého při pohybu v přírodním prostředí. Vlastníci pozemků nemohou odpovídat za škody, ke kterým dojde (na jejich pozemcích) působením přírodních sil. Problematika bezpečnosti osob při pohybu ve volné krajině je v současné době i na základě některých soudních rozsudků intenzivně diskutována a udržování bezpečnosti na cestách spadá striktně mezi povinnosti vlastníka pozemku. MŽP považuje za vhodné stanovit, že vlastníci pozemků nemohou být zodpovědní za působení přírodních sil a nemohou být postihováni za to, že strpí na svém pozemku turistické značení cest a s tím související zvýšenou návštěvnost.*²⁹⁴

Zakotvení této úpravy je reakcí na četnou judikaturu k otázkám odpovědnosti za škody způsobené pádem stromů, větví, kamenů, prolomením můstku na turistické trase a podobnými způsoby zejména návštěvníkům lesa. Soudy v této souvislosti opakovaně docházejí k závěru, že i přesto, že § 19 odst. 1 lesního zákona hovoří o vstupu do lesa na vlastní nebezpečí, nemůže dojít k vyloučení obecné prevenční povinnosti vlastníka lesa podle ObčZ.²⁹⁵ Jak konstatoval NS: „Každý je povinen zachovávat vždy takový stupeň bedlivosti (pozornosti), který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který, objektivně posuzováno, je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku; neukládá se povinnost předvídat každý v budoucnu možná vznik škody.“²⁹⁶

Právní úprava § 63 odst. 5 věty druhé OchPřKr se však podstatně odlišuje od úpravy odpovědnosti podle § 19 odst. 2 věty třetí lesního zákona. Zatímco lesní zákon vylučuje odpovědnost vlastníka lesa za škody na majetku, zdraví nebo životě ve všech případech kromě úmyslného způsobení škody, právní režim odpovědnosti podle OchPřKr zakotvuje obecnou liberaci vlastníků pozemků pouze v případě

---

²⁹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, k bodu 16 (změna § 63). Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=114637>.

²⁹⁵ JELÍNKOVÁ, Jitka, c.d., s. 318.

²⁹⁶ Rozsudek NS ze dne 2. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2358/2013.

působení přírodních sil nebo v důsledku vlastního zavinění těchto osob.²⁹⁷

Samotné řešení případných závazků z deliktů může v praxi činit určité obtíže. O tom svědčí mimo jiné složitost sporů o náhradu újmy na majetku a zdraví způsobené při realizaci práv vyplývajících z veřejnoprávních institutů obecných užívání, přičemž ani judikатурní řešení těchto sporů pak není o nic méně komplikované (srov. například již zmíněný rozsudek NS sp. zn. 25 Cdo 3154/2011 zabývající se případem cyklistiky, která byla usmrcena spadlou větví). Problematickou se jeví také skutečnost, že vlastník, potažmo nájemce nemá možnost identifikovat osoby, které by mu újmu způsobily či zasahovaly do jeho osobnostních práv.²⁹⁸

Při posuzování odpovědnosti, respektive vyloučení odpovědnosti konkrétního vlastníka pozemku za újmu na majetku, zdraví či životě, k níž došlo v souvislosti s pohybem osob po jeho pozemku, bude vždy potřeba přihlédnout ke všem relevantním okolnostem, za kterých k újmě došlo. Je tak třeba vzít v úvahu například stav pozemku, jeho součástí a příslušenství, vlastní chování osob, které realizovaly své právo na volný průchod krajinou ve smyslu § 63 odst. 2 OchPřKr, a samotnou míru působení přírodních sil neovlivnitelných vlastníky dotčených pozemků.²⁹⁹ J. Jelínková v této souvislosti podotýká, že vyloučení odpovědnosti je zvláště významné v územích, kde jsou preventivní zásahy ze strany vlastníků (správců) pozemků omezeny z důvodu zvýšeného zájmu ochrany přírody. Může být proto vhodné instalovat výstražné tabule upozorňující na zvýšené nebezpečí apod.³⁰⁰

---

²⁹⁷ HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika, c.d., s. 71.

²⁹⁸ PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 499-500.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 500.

³⁰⁰ JELÍNKOVÁ, Jitka, c.d., s. 318.

5.4. Přestupky v rámci veřejného užívání krajiny

Ačkoliv lesní zákon poskytuje ucelený výčet přestupků v rámci obecného užívání lesa,³⁰¹ které z velké části korespondují s výčtem zákonem stanovených zákazů, OchPřKr přímo nezakotvuje skutkové podstaty přestupků za porušení povinností vyplývajících z veřejného užívání krajiny. V úpravě OchPřKr samozřejmě neabsentuje úprava přestupků kompletně. Ustanovení § 87 a § 88 OchPřKr obsahují několik skupin skutkových podstat správních deliktů jakožto porušení povinností, respektive zákazů. Jedná se jak o přestupky fyzických osob nepodnikatelských, tak o přestupky právnických a podnikajících fyzických osob.

Je otázkou, proč zákonodárce nepřistoupil alespoň v omezené míře k úpravě přestupků i v souvislosti s volným průchodem přes pozemky. Představit by si šlo například postihování za porušení povinnosti zajistit technickými nebo jinými opatřeními možnost volného průchodu přes pozemky na vhodném místě pozemku vlastníkem či nájemcem, která vyplývá z § 63 odst. 4 OchPřKr. Skutečnost, že OchPřKr nezná skutkovou podstatu správního deliktu, který by postihoval omezování přístupu do krajiny právnickou osobou, je možné vnímat jako deficit právní úpravy.³⁰²

Pokud však materiální úpravu přestupků v § 87 a § 88 OchPřKr rozebereme podrobněji, zjistíme, že se některé skutkové podstaty mohou dotýkat i veřejného užívání krajiny. To může být mimo jiné také důvodem, proč zákonodárce nepřistoupil k výslovné úpravě přestupků v souvislosti s volným průchodem přes pozemky, jelikož určitá společensky škodlivá jednání jsou již postihována i mimo rámec výkonu práva volného přístupu do krajiny.

S přihlédnutím k tomu, že § 63 odst. 2 OchPřKr podmiňuje volný průchod přes pozemky tím, že v rámci něj nedojde ke škodě na majetku nebo újmě na zdraví osob, lze spatřovat v některých jednáních přestupky, které mohou nepřímě směřovat proti veřejnému

---

³⁰¹ § 53 lesního zákona.

³⁰² MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva, c.d., s. 363.

užívání krajiny, jelikož se takové jednání dostává do rozporu s rozsahem obecného užívání krajiny. Jako příklad lze uvést přestupky dle § 87 odst. 2 písm. a), b), e) OchPřKr, podle nichž se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že zničí součást přírody ve zvláště chráněném území, zničí zvláště chráněné rostliny zařazené do kategorie ohrožených buď přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí či poškodí nebo bez povolení pokácí dřevinu rostoucí mimo les. Uvést lze i přestupky podle § 87 odst. 3 písm. a) až d) OchPřKr spočívající v tom, že fyzická osoba poškodí nebo zničí památný strom nebo zvláště chráněné území či jeho část, usmrtí zvláště chráněného živočicha kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí jeho úhyn zásahem do jeho životního prostředí, zničí zvláště chráněnou rostlinu kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí její úhyn zásahem do jejího životního prostředí anebo pokácí bez povolení či závažně poškodí skupinu dřevin rostoucích mimo les. Tyto závěry lze vztáhnout i na obdobně formulované skutkové podstaty přestupků právnických osob a podnikajících fyzických osob podle § 88 OchPřKr.³⁰³

5.5. Zvláštní užívání krajiny

V souvislosti s veřejným užíváním krajiny lze v jistých ohledech, stejně jako tomu bylo u veřejného užívání lesa, uvažovat o tom, zda by některé instituty popsané v OchPřKr nebylo možné na základě jejich povahy podřadit pod zvláštní užívání krajiny.

Jak bylo podrobněji rozebráno v kapitole 4.5. této práce, v rámci veřejného užívání lesa uděluje vlastník výjimky ze zakázaných činností na základě § 20 odst. 4 lesního zákona. Orgán státní správy lesů rozhoduje pouze v případě, že by touto výjimkou byla porušena práva jiných vlastníků. V souvislosti s povolením výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích podle OchPřKr však zákon stanovuje, že tyto výjimky nepovoluje vlastník, nýbrž orgán ochrany přírody, a to v případě, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany

---

³⁰³ NOVÁKOVÁ, Katarína. *Veřejné užívání přírodních statků*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta. 2022, s. 60.

přírody, nebo v zájmu ochrany přírody anebo tehdy, pokud povolená činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území.³⁰⁴ To je dáno mimo jiné tím, že je pro zvláště chráněná území podle § 14-36 OchPřKr vytyčen přísný režim s jasnými omezeními a zákazy. Ze zákazů a omezení tvořících základní ochranné podmínky společné pro všechna chráněná území vyhlášená v rámci dané kategorie je nicméně v souladu s výše uvedeným možno udělit výjimku v podobě správního rozhodnutí, a to na žádost konkrétního žadatele.³⁰⁵

Ačkoli je případná výjimka udělená v rámci této konstrukce chápána spíše jako individuální korektiv obecně platných zákazů vybraných činností,³⁰⁶ z formálního hlediska dochází k naplnění znaku zvláštního užívání, podle něž je zvláštní užívání zpravidla realizováno na podkladě správního aktu vydaného příslušným správním úřadem pro konkrétního, jmenovitě určeného uživatele.³⁰⁷

Když přihlédneme i k dalšímu charakteristickému znaku zvláštního užívání, kterým je skutečnost, že toto užívání překračuje meze obecného užívání veřejné věci,³⁰⁸ tak by zákazy, které se vztahují pouze na činnosti mimo vyhrazená místa či trasy, například zákaz jízdy na kole či na koni³⁰⁹ či zákaz pořádat nebo organizovat turistické akce,³¹⁰ eventuálně vytvářely prostor pro zvláštní užívání krajiny. Pakliže jsou totiž tyto činnosti na vyhrazených místech nebo trasách v rámci obecného užívání krajiny jinak povoleny, dalo by se dovodit, že na podkladě povolené výjimky budou mimo vyhrazená místa a trasy vykonávány nad rámec obecného užívání.³¹¹

---

³⁰⁴ § 43 odst. 1 OchPřKr.

³⁰⁵ STEJSKAL, Vojtěch, c.d., s. 212.

³⁰⁶ DIENSTBIER, Filip. § 43 [Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ, c.d., s. 304.

³⁰⁷ STAŠA, Josef. Veřejné užívání. In: HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHAČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA, c.d., s. 221.

³⁰⁸ KOPECKÝ, Martin, c.d., s. 228.

³⁰⁹ Např. § 16 odst. 2 písm. m) OchPřKr.

³¹⁰ § 16 odst. 2 písm. q) OchPřKr.

³¹¹ NOVÁKOVÁ, Katarína, c. d., s. 58-59.

ZÁVĚR

V úvodu stanovené cíle zpracování této práce týkající se vytvoření relativně uceleného a komplexního vhledu do problematiky veřejného užívání lesa a krajiny na základě popisu, kritické analýzy a zhodnocení vybraných relevantních specifík veřejného užívání lesů a krajiny s přihlédnutím k obecným aspektům veřejného užívání se v omezené míře v závislosti na rozsahu této práce podařilo naplnit.

Tato práce zachycuje elementární prvky správního institutu veřejného užívání a následně je využívá k vystižení základních rysů veřejného užívání konkrétních přírodních statků, jimiž jsou les a krajina. Zahrnuta proto byla obecná charakteristika veřejného užívání, druhy veřejného užívání, jejich základní odlišující znaky a povaha či bližší vymezení předmětů veřejného užívání a jeho ochrany. Zmíněny byly též úvahy ohledně veřejného užívání jako subjektivního práva a podstatné závěry související s faktem, že veřejné užívání představuje omezení vlastnického práva, které je vlastník povinen strpět. Představeny byly v návaznosti na to také možné přístupy a závěry podstatné pro zhodnocení, zda vlastníkovi náleží náhrada za omezení vlastnického práva spočívající ve veřejném užívání věci, přičemž z uvedených poznatků bylo potřeba usoudit, že s ohledem na tzv. sociální funkci vlastnictví ve smyslu čl. 11 odst. 3 LZPS vlastníkovi obvykle tato náhrada nenáleží. Spletitou povahu veřejného užívání ještě více ozvláštňuje fakt, že lze veřejné užívání považovat za již tradiční institut veřejného práva, avšak dotvářeno je i prvky práva soukromého. Díky svým dopadům má především blízko k věcným břemenům.

Když se zaměříme na pojetí veřejného užívání jako subjektivního práva, není na základě předestřených úvah překvapivé, že se odborná veřejnost neshoduje v názoru, zda lze veřejnému užívání přisuzovat kvalitu subjektivního práva. Učinit jednoznačný závěr totiž není v této souvislosti jednoduché. Významnou roli budou nepochybně nadále sehrávat soudy, které budou moci ovlivnit toto vnímání, pakliže jim k tomu bude skrze řešené spory poskytnuta možnost. Je však

otázkou, zda to do budoucna přispěje k vytvoření hlubší shody ohledně této problematiky.

Závěry týkající se veřejného užívání lesa lze uvést tím, že prostředí lesa má nepochybně svá specifika, která mohou vzbuzovat jak zájem o jeho veřejné užívání, tak i obavy z následků takového užívání. Ačkoli není úprava veřejného užívání kodifikována, z textu této práce jasně vyplývá, že jednotlivé právní předpisy pro své potřeby upravují jeho režim, snaží se stanovit jasná pravidla a mantinely pro jeho realizaci, vymezit podstatné instituty a zároveň zvažovat oprávněné zájmy vlastníků lesů i jejich uživatelů. Za účelem toho, aby veřejné užívání probíhalo na právně stabilním základu, stanovuje lesní zákon celou řadu práv a povinností vlastníků i návštěvníků lesa. Bylo proto potřeba provést též rozbor platné právní úpravy veřejného užívání lesů a zabývat se některými jejími nedostatky a deficitem. Pozornost byla věnována zejména zákonnému podkladu obecného užívání lesa podle § 19 lesního zákona a dále prvkům ochrany lesa v souvislosti s jeho veřejným užíváním ve smyslu § 19 odst. 4 a § 20 lesního zákona. Byly rozebrány jednotlivé zákazy některých činností v lese a možnost omezení obecného užívání lesa, jež se stala předmětem klíčové judikatury pro sféru veřejného užívání. V návaznosti na to bylo nutné se zabývat též povahou dozoru nad užíváním lesa, který vykonává Česká inspekce životního prostředí a lesní stráž, a přestupky při obecném užívání lesa.

Co se týče odpovědnosti za škodu a nemajetkovou újmu při obecném užívání lesa, z provedeného rozboru režimu odpovědnosti podle lesního zákona je zřejmé, že je při její úpravě potřeba ve značné míře reflektovat praxi a vyvíjející se judikaturu. Současná úprava je v odborných kruzích podrobena kritice kvůli určité míře své nekoncepčnosti a hrozícím kolizím s režimem obecné odpovědnosti za újmu podle části čtvrté ObčZ.

Novela lesního zákona, kterou představilo Ministerstvo zemědělství v únoru roku 2024, se na některé z nedostatků současné úpravy zaměřuje a snaží se reagovat na aplikační problémy vznikající v praxi. Ani aktuálně navrhovaná novela však neodstraňuje veškeré

deficity pozitivněprávní úpravy veřejného užívání lesa, které optikou současnosti budí pozornost. Ačkoli se podoba některých navrhovaných ustanovení může ještě změnit, představuje tato práce alespoň stručný přehled změn souvisejících s veřejným užíváním lesa. Změnu úpravy odpovědnosti v rámci obecného užívání lesa však návrh neobsahuje.

Jak v případě veřejného užívání lesa, tak v případě veřejného užívání krajiny je možné v některých institutech jejich pozitivněprávní úpravy spatřovat prvky zvláštního užívání. Na základě úvah obsažených v této práci lze uzavřít, že v jistých ohledech by šlo některé popsané instituty na základě jejich charakteru podrobit režimu zvláštního užívání. Lesní zákon však výslovně pojmenovává pouze obecné užívání lesa a OchPřKr zakotvuje toliko volný průchod přes pozemky, jenž odpovídá svou povahou obecnému užívání.

Je zřejmé, že spolu právní režimy veřejného užívání lesa a veřejného užívání krajiny často interferují. Pro oba režimy je společné, že je jejich zákonná úprava do jisté míry kritizována. V případě právní úpravy veřejného užívání krajiny je kritizováno především to, že se právo na volný průchod krajinou ve smyslu § 63 odst. 2 OchPřKr odvíjí od osoby vlastníka daného pozemku, což může vytvářet neodůvodněné rozdíly mezi vlastnictvím fyzických a právnických osob. *De lege ferenda* tak přichází v úvahu změna tohoto nevyhovujícího stavu – například by mohlo dojít k zavedení jiného, vhodnějšího rozlišujícího prvku.

Při hodnocení právní úpravy odpovědnosti za škodu a nemajetkovou újmu podle OchPřKr lze spatřovat určitou analogii k úpravě odpovědnosti podle lesního zákona. Také úprava OchPřKr prošla podstatnými změnami a musela zohlednit závěry soudní praxe. Obecně lze závěry o odpovědnosti podle OchPřKr i lesního zákona shrnout tím, že řešení případných závazků z deliktů může v praxi činit značné obtíže, jelikož při posuzování odpovědnosti, respektive vyloučení odpovědnosti vlastníka pozemku za újmu, je vždy potřeba přihlídnout ke všem relevantním okolnostem, za kterých k újmě došlo, a případně též pečlivě vyhodnotit naplnění liberačních důvodů.

Přínos této diplomové práce spočívá zejména v tom, že představuje ucelené zpracování tématu veřejného užívání lesa a krajiny, které zahrnuje jak poznatky z teorie správního práva ohledně veřejného užívání, tak analýzu a kritické zhodnocení současné pozitivněprávní úpravy veřejného užívání lesů a krajiny, včetně krátkého rozboru připravovaných změn v této úpravě. Popis jednotlivých institutů je navíc doplněn o podstatná východiska a stěžejní závěry judikatury, které se v průběhu let vyvíjejí a reflektují změny v platné úpravě, proto může tato práce představovat i určité vodítko pro aplikaci norem souvisejících s veřejným užíváním přírodních statků, zejména tedy lesa a krajiny, v praxi. Sloužit může tato práce mimo jiné i jako pomůcka pro podrobnější studium institutu veřejného užívání a jeho stěžejních atributů nebo jako prostředek pro získání všestranných poznatků o veřejném užívání lesa a krajiny.

Obsah této diplomové práce by mohl být v budoucnu rozšířen ještě o hlubší zamyšlení nad vztahem vlastníka a uživatele předmětu veřejného užívání či o charakteristiku orgánu státní správy lesů a orgánu ochrany přírody. Ve větší míře by mohly být také zohledněny i jiné přírodní statky a v návaznosti na to by mohlo dojít k podrobnější komparaci jejich režimů užívání. Nabízí se též možnost komparace české právní úpravy veřejného užívání lesa a krajiny s úpravou obdobných institutů v zahraničí. Obecná část práce zabývající se veřejným užíváním jako takovým by mohla být rozšířena o úvahy ohledně střetu veřejného užívání s právem shromažďovacím. Doplněn by mohl být též například historický exkurz k vývoji veřejného užívání či popsány i další druhy veřejného užívání.

RESUMÉ

This diploma thesis, entitled "Public Use of Forests and Landscapes", focuses on the evaluation and description of selected relevant specifics of public use of forests and landscapes, considering the general aspects of public use as a traditional institute of administrative law. Public use can be defined as the use of generally accessible material assets in accordance with their intended purpose, by an unlimited number of users. In this context, Czech legislation grants everyone the right to enter the forest and pass the landscape, except for properties that are excluded from public use.

This thesis is divided into three main parts. The first part of the thesis summarizes the knowledge about public use and discusses the general characteristics of public use. This part therefore defines the types of public use (general public use and special public use), its object and protection and other significant attributes. Thoughts in terms of different views on the nature of public use as a subjective right and conclusions about public use as a restriction of the right of ownership are also included. The second and third part answer several questions that arise in relation to the public use of forests and landscapes and are inextricably linked to it. In these parts, the common features, and differences of public use of forests and landscapes are highlighted, their specifics are explained, and their realization, rules, limitations, legal basis and the deficiencies of the regulation are comprehensively described. The essential conclusions of the case law are also mentioned.

The main objective of this thesis is to comprehensively elaborate on the topic of public use of forests and landscapes and to include both knowledges from the theory of administrative law regarding public use and analysis and critical evaluation of the current legal regulation of public use of forests and landscapes.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

c.d.	citované dílo
lesní zákon	zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon)
LZPS	Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.)
NS	Nejvyšší soud České republiky
NSS	Nejvyšší správní soud České republiky
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OdpZ	zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech
OchPřKr	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
PozKom	zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích
ProvPoz	zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)
PřesZ	zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
SpŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

StavZ	zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon
VodZ	zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon
ZajObr	zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky
Zákon o obcích	zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
Zákon o ochraně ovzduší	zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší
Zákon o myslivosti	zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura knižní

- BAŇOUC, Hynek, BAROŠ, Jiří, BOBEK, Michal, JÄGER, Petr, KOKEŠ, Marian, KYSELA, Jan, LANGÁŠEK, Tomáš, MOLEK, Pavel, POSPÍŠIL, Ivo, ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, ŠIMÍČEK, Vojtěch, WAGNEROVÁ, Eliška, WINTR, Jan. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-750-6.
- DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. Právnícké učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7.
- DROBNÍK, Jaroslav a DVOŘÁK, Petr. *Lesní zákon: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-425-3.
- DVOŘÁK, Petr. *Lesní zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-526-9.
- FLORA, Martin, STANĚK, Jiří, PRŮCHOVÁ, Ivana. *Lesní zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-905-1.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-838-9.
- HENDRYCH, Dušan, Taisia ČEBIŠOVÁ, Martin KOPECKÝ, Vladimír MIKULE, Richard POMAHAČ, Helena PRÁŠKOVÁ, Josef STAŠA a Vladimír VOPÁLKA. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.
- HRADECKÝ, Jan. *Nauka o krajině*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001. ISBN 80-7042-804-x.

- HUNEŠ, Karel a TOMOSZKOVÁ, Veronika. *Veřejné užívání přírodních statků*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-898-6.
- HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin, CAMRDA et al. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 1. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-812-2.
- JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8041-6.
- JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: obecná část*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8366-0.
- HÁCHA, Emil, HOETZEL, Jiří, WEYR, František a LAŠTOVKA, Karel (ed.). *Slovník veřejného práva československého*. Svazek II, I až O. Brno: Polygrafia, 1932.
- JELÍNKOVÁ, Jitka. *Zákon o ochraně přírody a krajiny*. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-021-9.
- KOCOUREK, Tomáš. Omezení vlastnického práva dle zákona o ochraně přírody a krajiny aneb propast mezi obecným a veřejným zájmem. In: *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2008. ISBN 978-80-210-4733-4.
- KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-919-8.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. V Praze: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.
- KUČERA, Miloš, Radim ADOLT, Ivo KOHN et al. *Národní inventarizace lesů v České republice - výsledky druhého cyklu (2011-2015)*. Brandýs nad Labem: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, 2019. ISBN 978-80-88184-23-2.

- MÁCHA, Aleš. *Veřejné užívání a jeho předmět*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-855-1.
- PAULDURA, Lukáš. Právní nástroje regulující užívání lesa a vlastník lesa jako regulátor sui generis. In: *Dny práva – 2009 – Days of Law*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1.
- PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír, BAJER, Jan, BALARIN, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-747-7.
- STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-229-0.
- VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, Filip DIENSTBIER a Ivana PRŮCHOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3.
- VYSKOT, Ilja. *Kvantifikace a hodnocení funkcí lesů České republiky*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2003. ISBN 80-7212-264-9.

Odborné články

- ADAMOVÁ, Hana. Obecné užívání lesa a odpovědnost vlastníka lesa z pohledu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a úpravy v novém občanskoprávním kodexu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Roč. 21 (2013), č. 4. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1993-. ISSN 1210-9126.
- MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako omezení vlastnického práva. *Právní rozhledy*, roč. 23 (2015), č. 10, s. 363. ISSN 1210-6410.
- MÁCHA, Aleš. Veřejné užívání jako subjektivní právo. *Správní právo*, roč. XLVIII (2015), č. 4-5, s. 201- 212. ISSN 0139-6005.

- MÁCHA, Aleš. Věnovací akty. *Správní právo*, roč. L (2017), č. 3, s. 132. ISSN 0139-6005.
- MIKESKA, Miroslav a VACEK, Stanislav. Funkce lesa a trvale udržitelné hospodaření. *Lesnická práce: časopis vydávaný Čs. maticí lesnickou a věnovaný lesnické vědě a praxi*. Písek: Čs. matice lesnická, roč. 89 (2010), č. 4, s. 14-17. ISSN 0322-9254.
- PULKRÁBEK, Zdeněk. Veřejné užívání jako předmět soukromého subjektivního práva?. *Právní rozhledy*, roč. 17 (2009), č. 13, s. 457-461. ISSN 1210-6410.

Právní předpisy

- Nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Vyhláška č. 239/2017 Sb., o technických požadavcích pro stavby pro plnění funkcí lesa.
- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2006, sp. zn. 22 Cdo 225/2006.

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 6 Ans 2/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013, sp. zn. 25 Cdo 3154/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. 28 Cdo 3483/2020.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 1. 2022, sp. zn. 5 As 412/2020.

Další zdroje

- Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M). Dostupné z: <https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM73A9/>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=114637>.
- FIŠER, Vít. *Může vlastník lesa povolit otevřené ohně do vzdálenosti 50 m od okraje lesa?* In: Epravo.cz. Online. 9. 11. 2021. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/muze-vlastnik-lesa-povolit-otevrene-ohne-do-vzdalenosti-50-m-od-okraje-lesa-113803.html?mail>.
- KOČÍ, Roman. *Odstraňování nepovolených pevných překážek z veřejně přístupných účelových komunikací.* In: MVCR.cz. Online. 2008. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/odstranovani-nepovolenych-pevnych-prekazek-z-verejne-pristupnych-ucelovych-komunikaci.aspx>.

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (PID KORND2QDX84M). Dostupné z: <https://odok.cz/portal/services/download/attachment/KORND2QM721H/>.
- NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *NSS potvrdil, že oborou Jelenice musí být umožněn volný průchod*. In: Nejvyšší správní soud – tiskové zprávy. Online. 7. 1. 2022. Dostupné z: <https://www.nssoud.cz/aktualne/tiskove-zpravy/detail/nss-potvrdil-ze-oborou-jelenice-musi-byt-umoznen-volny-pruchod>.
- NOVÁKOVÁ, Katarína. *Veřejné užívání přírodních statků*. Diplomová práce. Petr Svoboda (vedoucí práce). Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta. 2022.
- ŠEFL, Jiří. *Funkce lesa – základy*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2014. ISBN 978-80-7414-894-1.
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů*. In: ODok Portál – VEKLEP. Online. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORND2QDX84M/>.